

ქართული ენა და ლიტერატურა

VI კლასი

მასწავლებლის წიგნი

სარჩევი

სახელმძღვანელოს ზოგადი დახასიათება.....	5
სახელმძღვანელოში გამოყენებული პირობითი ნიშნები.....	6
მოსწავლის რვეული	10
სახელმძღვანელოს თავების შინაარსი	10
ქართული ენისა და ლიტერატურის სტანდარტი – VI კლასი.....	15
მიმართულება: ზეპირმეტყველება	15
მიმართულება: კითხვა.....	17
მიმართულება: წერა.....	20
პროგრამის შინაარსი	22
სახელმძღვანელოს შესაბამისობა ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან.....	23
ინტერაქტიური სწავლების ამოსავალი დებულებები	27
ინტერაქტიური სწავლების ორგანიზაცია	28
შემეცნება-აზროვნების სამფაზიანი მოდელი.....	29
კრიტიკული აზროვნების განვითარების ხელშემწყობი მეთოდები.....	29
მოსწავლეთა თანამშრომლობის მეთოდები	33
წერის სტრატეგია.....	34
გაკვეთილის დაგეგმარება	35
შეფასება	36
თვითშეფასება	36
რამდენიმე გაკვეთილის გეგმა.....	37
პრეზენტაციის უნარის შეფასების კრიტერიუმები	42

ეს სარეკომენდაციო წიგნი შეიცავს ყველა აუცილებელ კომპონენტს – სახელმძღვანელოს ნაწილებს, მათი სტრუქტურისა და შინაარსის აღწერას, მის შესაბამისობას ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან, მიზნებსა და მიღწეული შედეგების ინდიკატორებს თითოეულ თემასთან დაკავშირებით, მეექვსე კლასის ქრთული ენისა და ლიტერატურის საგნობრივ სტანდარტს, სანიმუშო გაკვეთილების სცენარებს შესაბამის აქტივობებთან და რესურსებთან ერთად, ასევე შეფასების სქემებს.

ვიმედოვნებ, მასწავლებლის სარეკომენდაციო წიგნი სათანადოდ დაგეხმარებათ სასწავლო პროცესის სრულყოფილად წარმართვასა და სასურველი შედეგების მიღწევაში.

ავტორი მადლიერებით მიიღებს სახელმძღვანელოს გაუმჯობესების სურვილით ნაკარნახევ ყველა შენიშვნას.

სახელმძღვანელოს ზოგადი დახასიათება

VI კლასის ქართული ენისა და ლიტერატურის სახელმძღვანელო, შემოთავაზებული კომპლექტის სახით, წიგნი მიზნად ისახავს, აღზარდოს ჩვენი ქვეყნის ღირსეული და მოაზროვნე მოქალაქე. რადგან ქართული ენა და ლიტერატურა არ არის მხოლოდ სასკოლო პროგრამით გათვალისწინებული ერთ-ერთი რიგითი საგანი, არამედ მას აქვს პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა თვით სასწავლო პროცესისათვის, რადგან იგი არის სწავლების ენა და საფუძვლად უდევს ყველა სასწავლო დისციპლინის სწავლას, სწავლებასა და შეფასებას. სწორედ ეს ფაქტი განაპირობებს მის განსაკუთრებულობას და სერიოზულ მოთხოვნებს უყენებს ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლებაში ჩართულ ყველა მხარეს.

VI კლასის ქართული ენისა და ლიტერატურის შემოთავაზებული სახელმძღვანელო ორნაწილიანია. პირველ ნაწილში შედის ჟანრულად მრავალფეროვანი ლიტერატურული ტექსტები ლიტმცოდნეობითი აპარატით, ხოლო მეორე ნაწილში – ენობრივი საკითხები ერთიანდება. კონკურსის პირობების შესაბამისად, V (კლასის ენისა და ლიტერატურის სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილს ერთვის რვეული, რომელიც ინდივიდუალურია და ყველა მოსწავლეს უნდა ჰქონდეს დავალების შესასრულებლად. მხოლოდ რვეულში აკეთებს მოსწავლე ჩანაწერებს. წიგნის არც ერთ ნაწილში არ არის ისეთი დავალება, რომელიც ჩანერას მოითხოვს.

მართალია, სახელმძღვანელო იყოფა ორ ნაწილად, მაგრამ თავად სწავლება ავტორს წარმოუდგენია ერთიან პროცესად. ამიტომ გადასვლა ლიტერატურის საკითხებიდან ენობრივ საკითხებზე ხდება საგაკვეთილო მიზნის მიხედვით, რაც ასახულია მასწავლებლებისათვის განკუთვნილ, წინამდებარე სარეკომენდაციო წიგნში. მასწავლებლები ნახავენ, რომ აქ არ არის გაიჯვნა ენად და ლიტერატურად. მთავარ მიზნად დასახულია სასწავლო ტექსტის ანალიზი და არა რომელიმე ლიტმცოდნეობითი ან ენობრივი საკითხის სწავლება იზოლირებულად.

სახელმძღვანელო სრულად მოიცავს ეროვნული სასწავლო გეგმის ქართული ენისა და ლიტერატურის VI კლასის საგნობრივი პროგრამის შინაარსს, ხელს უწყობს სტანდარტით გათვალისწინებული შედეგების მიღწევას. თემატურად სახელმძღვანელო მრავალფეროვანია, მასში შეტანილი ნაწარმოებები მხატვრულ-ესთეტიკური თვალსაზრისით სათანადო დონეზე დგას და უთუოდ დააინტერესებს მეექვსეკლასელ მოსწავლეებს.

სახელმძღვანელოს კომპლექტი დაეხმარება მოსწავლეს ახალი მასალის საფუძვლიანად ათვისებაში, ხელს შეუწყობს მის აქტიურად ჩართვას სასწავლო პროცესში, ხოლო მასწავლებლისთვის სასარგებლო იქნება ამ პროცესის სრულყოფილად წარმართვისა და პროფესიულ განვითარების თვალსაზრისით.

VI კლასის ქართული ენისა და ლიტერატურის პირველ ნაწილში მხატვრული ტექსტები დალაგებულია თემატური პრინციპით. ისინი განაწილებულია სახელმძღვანელოს ხუთ თავში. ყოველი თავის შიგნით წარმოდგენილი მასალა თემატური თვალსაზრისით ერთიანია, ხოლო შინაარსობრივ-ჟანრული თვალსაზრისით მრავალფეროვანია. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ამ სახელმძღვანელოთი მოსწავლეები გაეცნობიან მაღალმხატვრულ ლიტერატურულ ნაწარმოებებს, რაც ხელს შეუწყობს მოზარდების სოციალურ და კულტურულ აღზრდას. თხზულებები მეექვსეკლასელთათვის გასაგები ენით არის დაწერილი, გათვალისწინებულია მოსწავლეთა ასაკობრივი შესაძლებლობები. შერჩეული ტექსტები, ერთი მხრივ, ითვალისწინებს და, მეორე მხრივ, ამდიდრებს მოზარდების ასაკობრივ ინტერესებსა და მათ გამოცდილებას.

ტექსტს, მისი სპეციფიკიდან გამომდინარე, ზოგჯერ სქოლიოში აქვს მოსწავლეებისათვის რთული და უცნობი სიტყვების, ფრაზეოლოგიზმების, არქაული ან იშვიათად ხმარებული ფორმების განმარტებები. სახელმძღვანელო ხელს უწყობს ქართული ენისა და ლიტერატურის სტანდარტით გათვალისწინებული მიზნების მიღწევას. მასში სათანადოდ არის ასახული რო-

გორც კითხვის, ისე ზეპირი და წერის მიმართულებები. ბალანსი სტანდარტის მიმართულებებს შორის დაცულია.

სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილი ემსახურება პირველ ნაწილში მოცემული ლიტერატურული ან საინფორმაციო ტექსტის უკეთესად გაგება-ათვისებას. აქედან გამომდინარე, სახელმძღვანელო არ ისახავს მიზნად მხოლოდ გრამატიკული ცნებების სწავლებასა და კატეგორიების აღწერა-კლასიფიკაციას, არამედ მათი პრაქტიკული გამოყენებისათვის ხელშეწყობას კონკრეტულ სამეტყველო, წერით და ზეპირ სიტუაციებში. რადგან მზა სახით მიწოდებული გრამატიკული მასალა ვერ უზრუნველყოფს ცოდნის მიღებას, ჩვენი მიზანია მოსწავლეები გაერკვნენ ენის ფუნქციონირებაში, მაგრამ ეს არ არის ადვილად და მალე მისაღწევი მიზანი. აქეთკენ სვლა ავტორს გათვალისწინებული აქვს რამდენიმე წლის განმავლობაში, როგორც დასაწყებით, ისე საბაზო საფეხურებზე, V-IX კლასებში. ამ თვალსაზრისით, იგი აგრძელებს მეხუთე კლასში დაწყებულ საქმეს.

მოსწავლე იმეორებს ყველა იმ ენობრივ საკითხს ლიტერატურულ მასალასთან კავშირში, რომლებიც გათვალისწინებულია მეხუთე კლასის საგნობრივი სტანდარტით. იმისთვის, რომ წიგნში შრიფტით და ფონით საგანგებოდ გამოყოფილი განმარტებები მასწავლებლებმა არ ჩათვალონ მოსწავლეებისთვის სავალდებულო საზეპირო მასალად, საჭიროდ მიგვაჩნია, ჩვენს კოლეგა ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებს მივანოდოთ ერთი აუცილებელი რეკომენდაცია.

ენობრივი საკითხების სწავლებისას დაუშვებელია ამა თუ იმ ენობრივი ცნების დეფინიციის ან განმარტების ზეპირად სწავლის მეექვსეკლასელისათვის. იგი მიზნად ისახავს ძირითადი ინფორმაციის დაწურულად მიწოდებას და ასეთი სახის მარტივი ტექსტების კითხვით მათ შემზადებას მომავალ კლასებში შესასწავლი ენობრივი საკითხების განზოგადებულად წარმოდგენისათვის. იგივე უნდა ითქვას ამა თუ იმ ლიტმცოდნეობითი ტერმინის სპეციალურად ფონზე წარმოდგენილი განმარტების სწავლებაზეც. არ არის აუცილებელი ლიტმცოდნეობითი ტერმინის განმარტების ზეპირად ცოდნა. მთავარი მიზანია, მისი პოვნა და ფუნქციის დადგენა გასაანალიზებელ ტექსტში.

მაშასადამე, მიზნად გამოცხადებულია სახელმძღვანელოს პირველ ნაწილში შეტანილი სხვადასხვა ჟანრისა და მიზანდასახულობის ტექსტების სწორად გაგება. სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილი ემსახურება პირველი ნაწილის შეგნებულ ათვისებას, თუმცა ზოგჯერ წმინდა ლინგვისტური მიზნებიც არის წინა პლანზე წამოწეული ამ ინტერესების მქონე მოსწავლეთათვის. ენობრივი საკითხების კონკრეტულად დამუშავებას ემსახურება მოსწავლის რვეული. კონკურსის მოთხოვნების მიხედვით, მოსწავლის რვეული ერთვის სახელმძღვანელოს ენობრივ ნაწილს.

სახელმძღვანელო ტექნიკური თვალსაზრისით გამართულია. დაცულია ის მოთხოვნები, რომლებიც წაყენება საკონკურსო სახელმძღვანელოებს წიგნის ფორმატის, ილუსტრაციების, სტრიქონის ზომის, სტრიქონებს შორის ინტერვალის, შრიფტების სახეებისა და რაოდენობის თვალსაზრისით.

სახელმძღვანელოში მოცემული მასალას ახლავს მკაფიო და დამაინტერესებელი ილუსტრაციები. სიუჟეტური სურათები აღსაქმელად კარგია და ემსახურება მხატვრული თუ საინფორმაციო ტექსტის შინაარსისა თუ ქვეტექსტების მოსწავლისთვის გასაგებად მიწოდებას. თითოეული რუბრიკის, აქტივობისა თუ სხვადასხვა დონის კითხვებისა და დავალებების უკეთ ამოსაცნობად გამოყენებულია სპეციალური ნიშნები (იხ. სახელმძღვანელო).

სახელმძღვანელოში გამოყენებული პირობითი ნიშნები

ყოველი ტექსტის შესწავლის წინ მოსწავლეს მოტივირების მიზნით (პროვოცირების ეტაპი) ეძლევა ინფორმაცია ან რაიმე სახის დავალება, რომელიც ამზადებს მეექვსეკლასელს შესასწავლი მასალისთვის. ამ სახის დავალება აღინიშნება სპეციალური ლოგოთი (იხ. ნიმუში 1).

- ერთი ჩინური სიბრძნე გვასწავლის: „ვისაც საკუთარი თავის ძლევა შეუძლია, იგი მძლეთამძლეა“. იმსჯელეთ, როგორ გეხმობს ამ სიტყვების აზრი.
- გაიხსენეთ შემთხვევა თქვენი ბიზნის გამომწვევებიდან, როდესაც საკუთარ თავს აჯობეთ და ცდუნებას სძლიეთ. უამბეთ თანაკლასელებს ამ შემთხვევის შესახებ და გაუზიარეთ თქვენი გზონობები, რომლებიც დაგეუფლათ საკუთარი თავის ძლევის შემდეგ.

ნიმუში 1

ტექსტს მისი საკვანძო ნაწილების სწორად გაგებისა და ანალიზის მიზნით, თხზულებას აუცილებლად მოჰყვება კითხვები, რომლებიც გაერთიანებულია ბლოკში „იფიქრეთ და იმსჯელეთ“ და აქვს თავისი ლოგო (იხ. ნიმუში 2).

იფიქრეთ და იმსჯელეთ

1. ვინ არის მთხრობელი? ვინ არის ნაწარმოების მთავარი პერსონაჟი?
2. ზაზას დახასიათებით, რით გამოირჩევა მოხუცი ქრისტეფორე?
3. „ხშირად ვსაუბრობთ, კი არ ვლაზღანდარობთ“, – აღნიშნავს ზაზა. რაზე ამახვილებს იგი ყურადღებას ამ წინადადებაში?
4. რა განზრახვით მიანათა ბიჭმა მოხუცს სარკე? რა მოჰყვა ამას შედეგად?

ნიმუში 2

ყოველ ტექსტს მოსდევს აგებულებასა და მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებების გასაანალიზებელი სავარჯიშოები (იხ. ნიმუში 4).

გაპიროვნება

ადამიანის თვისებების სხვა სულიერ და უსულო საგნებსა და მოვლენებზე გადატანას გაპიროვნება ჰქვია.

მწერალი „ნივთების აჯანყებაში“ გაპიროვნების ხერხს იყენებს. ბიჭის ნივთები ადამიანებზე ბრაზობენ, ვერ ეგუებიან ცუდ მოპყრობას, აჯანყებას აწყობენ და მიზანსაც აღწევენ.

1 იმსჯელეთ, რატომ იყენებს ირმა მალაციძე გაპიროვნების ხერხს მოთხრობაში. გამოთქვით თქვენი აზრი, რამდენად ეფექტურია მხატვრული თვალსაზრისით ამ ხერხის გამოყენება მწერლის მთავარი სათქმელის გადმოსაცემად.

ნიმუში 4

როგორც უკვე აღინიშნა, არც ერთი ლექსიკური, მორფოლოგიური თუ სინტაქსური ხასიათის სავარჯიშო არ არის თვითმიზნური. იგი ემსახურება ტექსტის გაგებას. სახელმძღვანელოში არჩეულია ენობრივი საკითხების სწავლების ფუნქციურ-სემანტიკური მიდგომა. ენობრივი საკითხები წიგნში მოსწავლეს არ მიეწოდება იზოლირებულად, ენის სისტემის აღწერაკლასიფიკაციის მიზნით, არამედ შესასწავლი ტექსტების სტილურ და შინაარსობრივ მახასიათებლებთან

ერთად არის მოცემული (იხ. ნიმუში 5). ამან გამოიწვია სახელმძღვანელოს II ნაწილში, ერთი შეხედვით, მოულოდნელი არათანმიმდევრულობა. რეალურად ეს გამოწვეულია სახელმძღვანელოს პირველი ნაწილის, როგორც ტექსტების შემცველი წიგნის, უპირატესობით.

1 ა) გაეცანით სიტყვა „კეთილის“ მნიშვნელობებს.

1. კეთილი – სხვისთვის კარგის მსურველი, სათნო.
2. კეთილი – მოკეთე, მოყვარე, ახლობელი.
3. კეთილი და პატიოსანი – ძალიან კარგი!
4. კეთილი! – კარგი! ასე იყოს! თანახმა ვარ!
5. კეთილი ნების ადამიანები – ადამიანები, რომელთაც სურთ მშვიდობა და ადამიანთა კეთილდღეობა და იღვნიან ამისათვის.

ბ) შეადგინეთ წინადადებები. გამოიყენეთ „კეთილი“ ყველა ჩამოთვლილი მნიშვნელობით.

ნიმუში 5

სასწავლო წლის განმავლობაში მეექვსე კლასელებს მოუწევთ რამდენიმე პრეზენტაციის ანუ ინდივიდუალურად ან ჯგუფურად მომზადებული ნამუშევრის წარდგენა კლასში. (იხ. ნიმუში 6).

პრეზენტაცია

ანოტაცია და კატალოგი

ანოტაციაში მოცემულია რამდენიმე ინფორმაცია ავტორზე და წიგნის მოკლე შინაარსი შეფასების დართვით.

I. იმუშავეთ ჯგუფურად. შეადგინეთ თქვენ მიერ II თავში შესწავლილი ნაწარმოების ანოტაციები შემდეგი მითითებების მიხედვით:

- ცალ-ცალკე ბარათებზე ამოიწერეთ მოთხრობების, ლექსების, იგავების ავტორები, სათაურები, სახელმძღვანელოს თავი და გვერდები.
- მოკლედ ჩამოაყალიბეთ ამავე ბარათებზე: რა თემაზეა ნაწარმოები; რას ექცევა მთავარი ყურადღება; ვის დააინტერესებს იგი.

II. წაიკითხეთ კლასში რამდენიმე ანოტაცია.

III. დაალაგეთ ბარათები ანბანზე ავტორთა გვარების მიხედვით და მიიღებთ კატალოგს.

კატალოგი წიგნების გარკვეული წესით შედგენილი ჩამონათვალია.

ნიმუში 6

თითოეულ ტექსტთან ყოველთვის მოცემულია დამოუკიდებლად შესასრულებელი შემოქმედებითი წერიტი დვალება, რომელიც ყოველთვის განსხვავებულია შესასწავლი მასალის შესაბამისად. ზოგჯერ მოცემულია ორი წერიტი დვალება ერთად ან ასარჩევად. (იხ. ნიმუში 7).

წერა

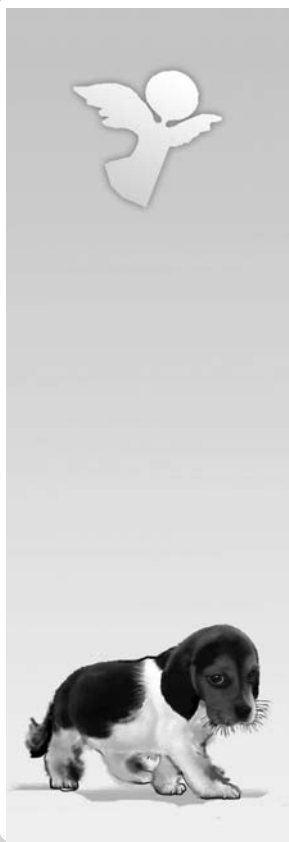
ნაწარმოების მოკლე შინაარსი

შეადგინეთ გეგმა მოთხრობა „ბოხვერას“ თითოეული ნაწილისათვის: დასაწყისისთვის, ძირითადი ამბისა და დასასრულისთვის.

დაწერეთ მოთხრობის მოკლე შინაარსი. ნუ ჩართავთ დიალოგებს, მათი შინაარსი გადმოეცით ირიბი ნათქვამით.

ლექსის შინაარსის გადმოცემა ჰროზაულად

I. ნაიკითხეთ ნაწყვეტი შოთა ნიშნიანიძის ერთ-ერთი ლექსიდან.

* * *

ერთხელ ბაზრის წინ ვიპოვე ლეკვი,
გრძელბენვიანი ლეკვი, ტანჭრელი
და ონკანისქვეშ კარგა ხანს ვრეცხე,
როგორც ფართხუნა ღრუბლის ნაჭერი.
და რომ გვექონოდა მეტი მსგავსება
ზნით, გარეგნობით, თუნდაც სვე-ბედით, –
ჭკვიანი ლეკვი თავს იბავშვებდა,
მეც, რა თქმა უნდა, თავს ვილეკვებდი.
და ერთხელ, როცა ავადმყოფობა
კოლოს შხუილით თავს დამბრუნავდა,
წკმუტუნთან ერთად სიცხის ობობა
მორიგეობდა ჩემს სასთუმალთან.
ლამეს ათევდა ლეკვი ლოგინთან
და შეჰყემოდა ცის დასალიერს,
გოროზ ანგელოზს ფრთებს ულოკავდა:
– მე წამიყვანე ბიჭის მაგიერ...
ცა იქცეოდა ზარების რეკვით
და მე გადავრჩი... (მიკვირს თვითონვე!)
გადავრჩი, მაგრამ საბრალო ლეკვი
დილით საწოლქვეშ მკვდარი იპოვეს.

II. იმსჯელეთ ჯგუფში მოცემული ნაწყვეტის მიხედვით, რა არის ამ ლექსის თემა, მთავარი სათქმელი. დაასახელეთ პერსონაჟები.

მონიშნეთ სტროფები, რომლებიც მოთხრობილი ამბის დასაწყისი, ძირითადი ნაწილი და დასასრულია. პერსონაჟებს შეურჩიეთ სახელები.

III. შეარჩიეთ მთხრობელი: ავტორი ან ბიჭი (ლექსის პერსონაჟი) და დაწერეთ ლექსში გადმოცემული სევდიანი ამბავი.

IV. ნაიკითხეთ თქვენი ნამუშევარი კლასში.

V. იმსჯელეთ, რომელი თხზულება უფრო მოგეწონათ და რატომ.

ქართული ენა და ლიტერატურა, ნაწილი მეორე

როგორც უკვე აღინიშნა, სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილში გაერთიანებულია პირველ ნაწილში მოცემული ტექსტების შესაბამისი ენობრივი საკითხების ანალიზი. აქედან გამომდინარე, მას აქვს ნარევი ხასიათი. ზოგჯერ განსახილველი საკითხები სისტემურად მიჰყვება ერთმანეთს, ზოგჯერ კი იჭრება სისტემურობის დამრღვევი ენობრივი თემატიკა. რადგან ამოსავალი მოსწავლისთვის შესასწავლად ან გასაანალიზებლად შეთავაზებული ტექსტია, ამიტომ გასაკვირი არ უნდა იყოს, რომ სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილში ერთმანეთს ჩაენაცვლება სინტაქსის, მორფოლოგიისა და პუნქტუაციის საკითხები.

მოსწავლის რვეული

მოსწავლის რვეულში შეტანილი სავარჯიშოები შეესაბამება სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილში მოცემულ ენობრივ საკითხებს, როგორც ეს განსაზღვრული იყო საკონკურსო პირობებით. სავარჯიშოები სირთულის მიხედვით დიფერენცირებულია, გათვლილია სხვადასხვა ინტერესისა და ცოდნის დონის მოსწავლეებზე, რათა მათ მასწავლებელთან ერთად ჰქონდეთ არჩევანის საშუალება. სახელმძღვანელოს სავარჯიშოებს მოსწავლე ასრულებს მის მიერ წარმოებულ საკლასო და საშინაო დავალებების რვეულში (ან ზეპირად, წერის გარეშე), ქართული ენის სავარჯიშოთა რვეული ისეა აგებული, რომ მოსწავლემ მასში ინდივიდუალურად იმუშაოს.

ტესტი ამონებს მა თუ იმ საკითხის ან ერთმანეთთან დაკავშირებული საკითხების სწორად ცოდნას. სასურველია ტესტების შესრულება კლასში. ფრო სახალისო გახდება, თუ მასწავლებელი დროსაც დაუნიშნავს მოსწავლეებს ტესტის შესასრულებად და გამარჯვებულს კლასში ამის მიხედვით გამოცხადდება. მაშასადამე, შეფასებისას ძირითადი კრიტერიუმები იქნება: ტესტის სწორად და სწრაფად შესრულება.

სასურველია, მასწავლებლებმა ტესტები მოამზადონ თავიანთი კლასის მოსწავლეთა შესაძლებლობებისა და საჭიროებების გათვალისწინებით.

სახელმძღვანელოს პირველი ნაწილის თავების შინაარსი და მიმართება

სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილთან

I თავი

ჩვენი თანატოლები

ამ თავში შედის ისეთი ნაწარმოებები, რომლებიც მთლიანად ასახავს მეექვსეკლასელი მოსწავლეების ასაკობრივ ინტერესებს: მათ ცელქობას, დაფიქრებას, ცდუნებას, თანალმობის გამომუშავებას, ქცევის წესებს.

ლიტმცოდნეობითი ცნებებიდან მოსწავლეები გაიმეორებენ პერსონაჟის გაგებას. ხოლო ახალი იქნება მთავარი და არამთავარი პერსონაჟების გამიჯვნა, პერსონაჟის ქცევის მოტივის ამოცნობა და მასზე დაკვირვება, ნაწარმოების თემისა და იდეის გააზრება. ტროპის სახეებიდან ამ თავში გავიხსენებთ გაპიროვნებას, რადგან იგი მნიშვნელოვანია როგორც ზოგადად, პოეტური სემანტიკის, ისე სხვა დანარჩენ თავებში შესული ნაწარმოებების გაგებისთვისაც.

ენობრივი საკითხებიდან მოსწავლეებს ვამეორებინებთ სალიტერატურო ენისა და დიალექტის გამიჯვნის საკითხს. სახელმძღვანელო მონოდებულია გაამდიდროს მოსწავლის ლექსიკა სიტყვათა ახალი მარაგით, გაუაქტიუროს მას პასიური ლექსიკა, განმინდოს მისი ლექსიკონი დიალექტიზმებისა და ვულგარიზმებისაგან; შეასწავლოს საყოველთაოდ მიღებული ლიტერატურული ფორმები; სასწავლო მხატვრული მასალის გააზრების პროცესში გამოუმუშაოს მეექვსეკლასელს პოეტური ლექსიკის პრაქტიკულად გაგებისა და მეტყველებაში გამოყენების

ჩვევა. ამას გარდა, I თავის ამ ნაწილის პარალელურად სახელმძღვანელოს II ნაწილში ისწავლება წინადადების სახეები შინაარსის მიხედვით, მათი გარჩევის წესები და სასვენი ნიშნების სწორად გამოყენება.

წერის სტრატეგიებიდან არჩეულია **ნაწარმოების მოკლე შინაარსის გადმოცემა პერსონაჟის პირით, პერსონაჟების შედარება, პირადი გამოცდილების გაზიარება, წერა გაპიროვნების გამოყენებით, კითხვარის მომზადება. რეზენტაციებიდან მნიშვნელოვანია შთაბეჭდილების გაზიარება და ინსტრუქციის შექმნა.**

ლექსიკიდან ისწავლება **ანტონიმები, სინონიმები და ფრაზეოლოგიზმები, კერძოდ:** სალიტერატურო და დიალექტური სინონიმები;

- სინონიმების ურთიერთჩანაცვლების პრობლემა ერთსა და იმავე კონტექსტში;
- სინონიმური წყვილისათვის ანტონიმური წყვილის შერჩევა.

II თავი

მადლის წყარო

II თავში მეექვსეკლასელები გაეცნობიან დამრიგებლობითი ხასიათის არაკებს ამას გარდა, რამდენიმე პირველხარისხოვან ლიტერატურულ ნაწარმოებს, რომელთა თემა ჰუმანიზმია. ასეთ ნაწარმოებებად შერჩეულია ო'ჰენრის „უკანასკნელი ფოთოლი“ და ჩარლი ჩაპლინის ცნობილი წერილი ქალიშვილისადმი. **ამასთან დაკავშირებით შემოდის ნასესხები და პროფესიული ლექსიკის ცნებები, მათი ცნობის, ბარბარიზმებისაგან გამოჯვნისა და ნასესხები სიტყვების ლიტმცოდნეობის ნაწილში არჩეულია წერილის შემადგენელი ნაწილების სწავლება და ქართული ენის სასკოლო ბიულეტენის გამოცემა, რომელიც ენის სინმინდის პრობლემებს ეხება.**

ამავე თავში მნიშვნელოვანი ნაწარმოებია ხალხური ბალადა „ლექსი ვეფხისა და მოყმისა“, რომლითაც მოსწავლეებს ვაცნობთ ფოლკლორს და მის სხვაობას ავტორიანი ნაწარმოებებისაგან. თვით ნაწარმოების ღირებულებიდან გამომდინარე „ლექსი ვეფხისა და მოყმისა“ ხდება ცენტრალური ნაწარმოები ამ თავში და მისი ძირითადი მიზნის – მადლის წყაროს ჩვენებისა და ახსნისათვის. ენობრივი საკითხებიდან შემოდის სახელთა ცალკე და სხვა სახელებთან ერთად ბრუნების თემა და ის ენობრივი თავისებურებები, რასაც აჩვენებს აღმოსავლეთ საქართველოს მთაში შექმნილი ხალხური ნაწარმოები.

III თავი

ამეტყვილებული გუნება

ამ თავში შედის ისეთი ნაწარმოებები, რომლებიც მოსწავლეებს დააფიქრებს ადამიანისა და ბუნების ურთიერთობაზე, ბუნების გაფრთხილების აუცილებლობაზე, ზოგადად ჰუმანიზმის საკითხებზე. სახელმძღვანელოს ამ ნაწილში შემოდის ვაჟა-ფშაველას „ხმელი წიფელი“ და „კლდემ მხოლოდ ერთხელ სთქვა“, გურამ რჩეულიშვილის „ერთგული“, გოდერძი ჩოხელის „ცასწავალა“, ნოდარ დუმბაძის „ხაზარულა“, გიორგი ლეონიძის, მუხრან მაჭავარიანია, ანა კალანდაძისა და შოთა ნიშნინიძის ლექსები. ნაწარმოებების შინაარსიდან გამომდინარე გაპიროვნება და კონტრასტი ხდება ამოსავალი ლიტმცოდნეობითი ცნებები ამ თხზულებების ანალიზისათვის.

წერის სტრატეგიებიდან ამ თავში გამოიყენება: ფანტაზიით წერა, პერსონაჟის თავგადასავალი, თავგადასავლისა და დახასიათების შედარება, რეპორტაჟის მომზადება. პრეზენტაციისათვის შერჩეულია: ინფორმაციის მოძიება და ნაწარმოებების შედარება. ამ თავისათვის მნიშვნელოვანია:

- თხზულების ამა თუ იმ მონაკვეთის შინაარსის გადმოცემა;
- შესწავლილი მასალიდან გაპიროვნების მაგალითების დასახელება და ამ მხატვრული ხერხის გამოყენება საკუთარ ნაწერში;
- ეპითეტის დანიშნულება ტექსტში;
- მხატვრული ნაწარმოების ნაკითხვით მიღებული შთაბეჭდილებების სხვებისთვის გაზიარება ზეპირად და წერილობით;
- რეალური და წარმოსახვითი პერსონაჟების თავგადასავლის თხრობა;
- ტექსტის დამოუკიდებლად ნაკითხვა და მისი გააზრების მიზნით სადისკუსიო კითხვების მომზადება.

ენობრივი მასალაში გრძელდება სახელთა ბრუნების და ნაწილობრივ ზმნის ფორმაცვალების საკითხების სწავლება.

IV თავი

აღმზიანის საზიქრალი

IV თავში ისწავლება ქართველ კლასიკოსთა ნაწარმოებები, რომლებიც დამრიგებლობითი ხასიათისაა. აქვე შემოდის ზღაპარი და შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ ერთი ფრაგმენტი – „როსტევან მეფისა და ავთანდილის ნადირობა“. ამ თავისათვის გამოყენებულია „ვეფხისტყაოსნის“ სპეციალურად ბავშვებისთვის შექმნილი ნახატები, რომლებიც ემსახურება ტექსტის უკეთესად გაგებას და მისი შინაარსის წარმოდგენას მოსწავლის ასაკის შეაბამისად.

ამ თავში გაერთიანებული ნაწარმოებების შესწავლისას მოუწევთ საინტერესო დავალებების შესრულება: მსჯელობა ნაწარმოების მთავარ სათქმელზე, საკუთარი მოსაზრების გამოთქმა ნაწარმოებში აღძრულ ამა თუ იმ პრობლემაზე, პერსონაჟის განცდება და ქცევაზე დაკვირვება და შეფასება, მოთხრობის ცალკეული მონაკვეთების დამოუკიდებლად ათვისება და ამ მონაკვეთების შინაარსის გასააზრებლად კითხვების მომზადება, შინაარსის გადმოცემა პერსონაჟის პირით.

სახელმძღვანელოს ამ ნაწილში მიზნად ვისახავთ მოსწავლეებმა შეძლონ:

- დიდაქტიკური ხასიათის ნაწარმოებთა შინაარსის გადმოცემა და ამბის გაგრძელება წერილობით;
- სალექსო ფორმით დანერგულ ნაწარმოებში სხვადასხვა პოეტური ფიგურების ცნობა და მათი დანიშნულების ახსნა;
- მოსაზრების გამოთქმა ამა თუ იმ იგავ-არაკის შესახებ;
- მსჯელობის ჩამოყალიბება წერილობით;
- საკუთარი ცხოვრებისეული გამოცდილების დაკავშირება იგავ-არაკის ძირითად სათქმელთან;
- რამდენიმე მხატვრული ნაწარმოების შედარება მოქმედი პერსონაჟების თვისებებისა და მთავარი სათქმელის მიხედვით;

- გამოტოვებული ნაწილების აღდგენა ფანტაზიით;
- ხალხური და ლიტერატურული ზღაპრის სტრუქტურის მსგავსება-განსხვავებანი;
- სამმაგობა ხალხურ ზღაპარში.

თავი V რა არის სამშობლო?

სახელმძღვანელოს ბოლო თავი, მისი სათაურიდან გამომდინარე, მეექვსეკლასელებს ასწავლის, რა არის სამშობლო ადამიანისათვის, რას ნიშნავს პატრიოტიზმი და მამულიშვილობა, როგორ მიემართება სამშობლოს სიყვარული სხვა ქვეყნების მიმართ ადამიანის დამოკიდებულებას. მოსწავლე უნდა გაიზარდოს თავისი ქვეყნის პატრიოტად, რაც, ავტორის აზრით, მას ხელს შეუწყობს მსოფლიოში მიმდინარე სოციალური და კულტურული პროცესების სწორად შეფასებაში. ამას გარდა, ასწავლის სხვა ეთნიკური ჯგუფებისა და ქვეყნების კულტურული მემკვიდრეობის პატივისცემასა და დაცვას. ბოლო პერიოდში გახშირებულ მსჯელობას სამშობლოს ცნების არარსებობის, მისი თავსმოხვეულობის შესახებ, სახელმძღვანელოში უნდა დახვდეს ლიტერატურული რეალობა, რომელიც მოსწავლეს ცხოვრებისათვის მოამზადებს. ამიტომ შემთხვევით არ არის ნაგვიძღვარებია ამ თავისთვის სიტყვები: „მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთს სამშობლოს ცნება მხოლოდ ჩამორჩენილობისა და გაუგებრობის შედეგად მიაჩნია, კითხვა – რა არის სამშობლო? – კვლავ აფიქრებს მთელ კაცობრიობას. დღესაც ამაყობენ ადამიანები სამშობლოთი, იბრძვიან მის დასაცად, შრომობენ მისი მომავლისათვის“.

ყველა ადამიანს თავისი სამშობლო უყვარს, რომელთანაც დაკავშირებულია ენა და ამ ენაზე შექმნილი კულტურული მემკვიდრეობა. სწორედ ამიტომ სახელმძღვანელოს ამ ნაწილში ერთმანეთის გვერდით ხვდება იაკობ გოგებაშვილის ნერილი დედაენისა და უცხო ენების სწავლებისა და მათი მიმართების შესახებ და ალფონს დოდეს „უკანასკნელი გაკვეთილი“, რომლის მოქმედი გმირი ერთი ზარმაცი ფრანგი ყმანვილია, რომელსაც საერთოდ სწავლა ეზარება, თუმცა გრამატიკა მაინც განსაკუთრებულად სძულს, მაგრამ როცა საქმე ფრანგული ენის გერმანული ენით ჩანაცვლებაზე მიდგა, ფრანგულ ენაში მიმღეობის წარმოებაც კი ზარმაცი ყმანვილისათვის ყველაზე სასიამოვნო და საყვარელ საქმედ გადაიქცა. შემთხვევითი არ არის, რომ ალფონს დოდეს ეს ნაწარმოები პირველად ილია ჭავჭავაძის შეკვეთით ითარგმნა ფრანგულიდან და მისივე გადანიშნულებით დაიბეჭდა „ივერიაში“, რაც გამოწვეული იყო ეროვნული მოძრაობის გაძლიერებით საქართველოში.

ამას გარდა, ბოლო თავში შეტანილია გრიგოლ ორბელიანის რომანტიკული პოემის ნაწყვეტი და გალაკტიონ ტაბიძის ლექსის „მშობლიურო ჩემო მიწავ“ ნაწყვეტი მათი შედარება-შეპირისპირებისა და ისტორიულ-პატრიოტული თემატიკის ნაწარმოებების შესწავლის მიზნით. ლიტმცოდნეობითი საკითხებიდან მოსწავლეები სპეციალურად დაფიქრდებიან აბზაცის შედგენილობის, რეფრენისა და პოეტური ციტატის დანიშნულებაზე. წერის სტრატეგიებიდან არჩეულია მხატვრული ნაწარმოებების შედარება თემისა და იდეის თვალსაზრისით.

ამ თავში გაერთიანებული თხზულებების

მთავარი და მეორეხარისხოვანი ინფორმაციის გამიჯვნას;

- ტექსტის დაყოფას აბზაცებად და აბზაცებს შორის შინაარსობრივი და ენობრივი კავშირების გამოვლენას;
- ამბის გავრცობას; ტექსტის ძირითად თემაზე მსჯელობას;
- ციტატების სწორად დამონმებას;
- ვარაუდის გამომხატველი სიტყვების გამოყენებას;
- სიმბოლოს მხატვრულ დანიშნულებაზე ფიქრს;

- ტექსტში უცნობი სიტყვების მნიშვნელობის გარკვევას კონტექსტისა და ლექსიკონის დახმარებით;
- ლექსის შინაარსსა და განწყობილებაზე მსჯელობას;
- პერსონაჟის თავგადასავლის თხრობას;
- ფანტაზიით წერას წარმოსახული პერსონაჟის ან წარმოსახული გარემოს გათვალისწინებით;

სახელმძღვანელოს ბოლო თავზე მუშაობის პერიოდში მოსწავლეებს მოუწევთ პრეზენტაციების მომზადება საქართველოს ისტორიულად დადასტურებული გერბების შესახებ; აგრეთვე საქართველოს რომელიმე კუთხის ან ქალაქის გზამკვლევის შექმნა. საილუსტრაციოდ მოცემულია თბილისის გზამკვლევისათვის საჭირო ინფორმაცია და ფოტომასალა. წინადადებების შეერთება კავშირებით.

სასწავლო წლის ბოლოს ბოლოს სასურველია მოსწავლეებს მასწავლებელმა გამოათქმევინოს მოსაზრება სახელმძღვანელოს შესახებ; გამოთქვან საკუთარი აზრი და შეაფასონ რომელიმე სამი მხატვრული და არამხატვრული ტექსტი და საპრეზენტაციოდ გამოიტანონ კლასის წინაშე.

VI კლასი
ქართული ენა და ლიტერატურა
სტანდარტი

საფეხურებრივი სტანდარტის შედეგები და მათი შეფასების ინდიკატორები

მიმართულება: ზეპირმეტყველება	
სტანდარტის შედეგები	VI კლასის შეფასების ინდიკატორები
<p>ქართ.დანყ.(II).1. მოსწავლემ უნდა შეძლოს სამეტყველო ქცევის წარმართვა საკომუნიკაციო მიზნისა და კონტექსტის შესაბამისად.</p>	<p>მოსწავლე:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ისმენს და ადეკვატურად აღიქვამს სხვადასხვა სახის და განსხვავებული ფორმით მოწოდებულ ზეპირ ინფორმაციას; ➤ თანატოლებთან ერთად მსჯელობს და კამათობს მოსმენილი/წაკითხული ინფორმაციის შესახებ; ➤ ინდივიდუალურად ან თანამოაზრეებთან ერთად მონაწილეობს დისკუსიაში; ➤ ჯგუფთან წარმოადგენს და სათანადო არგუმენტებით იცავს საერთო პოზიციას; ➤ წინასწარ შედგენილი მოკლე გეგმის მიხედვით მოამზადებს და წარმოადგენს ზეპირ მოხსენებას/პრეზენტაციას სხვადასხვა ნაცნობ თემაზე, მოჰყავს სათანადო ინფორმაცია ლოგიკური თანამიმდევრულობის დაცვით, გამოკვეთს არსებით საკითხს/საკითხებს; ➤ საუბრობს ნათლად და გარკვევით, გააზრებულად იყენებს შესაბამის არავერბალურ საშუალებებს; ➤ მეტყველების პროცესში თავისუფლად გადმოსცემს სხვის ნათქვამს; ➤ ამოიცნობს მოცემულ კულტურულ გარემოში მოქმედ წესებს, ეტიკეტურ ნორმებს, ცდილობს მათ გათვალისწინებას კომუნიკაციის დამყარებისას.
<p>ქართ.დანყ.(II).2 . მოსწავლემ უნდა შეძლოს სტანდარტით განსაზღვრული სხვადასხვა ტიპის ტექსტების მოსმენა და გაგება-გააზრება; ტექსტებზე მსჯელობა და დასკვნის გამოტანა.</p>	<p>მოსწავლე</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ მსჯელობს ნაწარმოებში განვითარებულ მოვლენებზე სხვადასხვა პერსონაჟის პოზიციიდან; ➤ მსჯელობს ტექსტში გამოკვეთილ ცალკეულ მოვლენებსა და ფაქტებს შორის მიზეზშედეგობრივ კავშირზე; ➤ უკავშირებს ერთმანეთს ტექსტის ცალკეულ მონაკვეთებს, ამოიცნობს ლოგიკურ კავშირებს მათ შორის; ➤ ყურადღებას ამახვილებს კონკრეტულ დეტალებზე, გაიაზრებს მათ ნაწარმოების საერთო კონტექსტში; ➤ აკავშირებს ტექსტის ინფორმაციას პირად და/ან ლიტერატურულ გამოცდილებასთან, გამოაქვს სათანადო დასკვნა.

<p>ქართ.დანყ.(II).3. მოსწავლემ უნდა შეძლოს სტანდარტით განსაზღვრული სხვადასხვა ტიპის ნაცნობი ტექსტების ინტერპრეტირება და შეფასება; მათ მიმართ პირადი დამოკიდებულების გამოხატვა და ახსნა; მხატვრული ნაწარმოების ესთეტიკური შეფასება (საწყის დონეზე).</p>	<p>მოსწავლე:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ გამოხატავს საკუთარ დამოკიდებულებას ამა თუ იმ ფაქტისადმი; ➤ მხატვრულ ტექსტში მოცემული ამბის გააზრება/შეფასება; ➤ ტექსტში მოთხრობილი ამბის გადმოცემა სხვადასხვა პერსონაჟის პოზიციიდან; ➤ ასახელებს მისთვის აზრობრივი და მხატვრული თვალსაზრისით მნიშვნელოვან ეპიზოდებს, გამონათქვამებს და ახდენს მათს ინტერპრეტირებას; ➤ აფასებს პერსონაჟების ქმედებას კონფლიქტურ, წინააღმდეგობრივი ხასიათის მქონე ეპიზოდებში; ➤ ირჩევს ტექსტში ასახული კონკრეტული პრობლემის გადაჭრისათვის შეთავაზებულ ალტერნატიულ ვარიანტებს შორის მისი თვალსაზრისით საუკეთესოს; ➤ სთავაზობს აუდიტორიას ნაწარმოებში გამოკვეთილი კონკრეტული პრობლემის გადაჭრის საკუთარ ვერსიას.
<p>ქართ.დანყ.(II).4. მოსწავლემ უნდა შეძლოს სათანადო ლექსიკის, ნასწავლი ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებების ამოცნობა და ადეკვატურად გამოყენება.</p>	<p>მოსწავლე</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ სამეტყველო ვითარებაში მოიძიებს და იყენებს აზრის გამოთქმისთვის აუცილებელ ლექსიკურ და გრამატიკულ საშუალებებს; ➤ ერკვევა ზმნის ძირითადი კატეგორიების (პირის, რიცხვის, პირიანობის, დროის, კილოს) არსში და საჭიროებისამებრ იყენებს მათ: სწორად უთანხმებს სახელთა ბრუნვის ფორმებს ზმნას დროისა და პირის გათვალისწინებით (მაგ., აშენებს ის მას, ააშენა მან ის, აუშენებია მას ის...); ➤ განარჩევს სიტყვის შინაარსობრივ მრავალფეროვნებას და სათანადოდ იყენებს მას მეტყველების დროს; ➤ ამოიცნობს ადრეული პერიოდის ქართული სალიტერატურო ენის ძირითად ენობრივ თავისებურებებს (სახელთა ბრუნვისას, მრავლობითის ფორმების წარმოებისას); ➤ ამოიცნობს სხვადასხვა ჟანრისა და სტილისათვის დამახასიათებელ ენობრივ ფორმებს.
<p>ქართ.დანყ.(II).5. მოსწავლემ უნდა შეძლოს ზეპირმეტყველების ნაცნობი სტრატეგიების შერჩევა და გამოყენება მიზნის შესაბამისად.</p>	<p>მოსწავლე:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ მონაწილეობს დისკუსიის, დებატების წესების შემუშავებაში, მოსამზადებელი სამუშაოს განაწილებაში, საერთო ჯგუფური დავალების შესრულებაში; ➤ სხვადასხვა საშუალებით (ბიბლიოთეკის, ინტერნეტის და ა.შ. მეშვეობით) აგროვებს მასალას, გააცნობს მას ჯგუფის წევრებს და ითვალისწინებს მათს აზრს; ➤ წინასწარ ამზადებს საჭირო რესურსს/თვალსაზრისობებს; ➤ აუდიტორიის წინაშე გამოსვლამდე გადის რეპეტიციას; ➤ შემოიფარგლება კონკრეტული თემით და თავს არიდებს ზოგად საკითხებზე მსჯელობას; ➤ აზრის გამოთქმისას იცავს მიღებულ ფორმალობებს (დგება აუდიტორიის წინ და ამყარებს მსმენელებთან მხედველობით კონტაქტს; იყენებს მეტყველების ეტიკეტურ ფორმებს, სხვ.); ➤ ანალიზებს იმ ფაქტორებს, რომლებმაც ხელი შეუწყო წარმატების მიღწევაში ან გამოიწვია წარუმატებლობა ზეპირი გამოსვლის დროს და მასწავლებელთან ერთად ისახავს გამოსწორების გეგმას.

დავალბათა / აქტივობათა ნიმუშები:

- სხვის მიერ მოთხრობილი ამბის/გამოთქმული მოსაზრების გადმოცემა საკუთარი სიტყვებით;
- მოკლე გეგმის მიხედვით ზეპირი მოხსენების მომზადება სხვადასხვა თემაზე;
- მხატვრულ ტექსტებში არქაული ფორმების ამოცნობა და მათი თანამედროვე ფორმებით ჩანაცვლება;
- ნაცნობი ტექსტის პერსონაჟის წარმოსახვითი აღწერა (იმ შემთხვევებში, როდესაც ტექსტში არ გვხვდება პერსონაჟის პორტრეტი);
- არაოფიციალური კამათი/არაოფიციალური დებატები მოსწავლეთა ორ ჯგუფს შორის (მათთვის საინტერესო პრობლემურ თემაზე/საკითხზე);
- მოსმენილი/წაკითხული ფრაგმენტის საფუძველზე მთლიანი ტექსტის რეკონსტრუირება;
- ზეპირი მოხსენება ნაცნობ თემაზე/საკითხზე (მაგ., შესწავლილი ნაწარმოების მოქმედების დროსა თუ ადგილთან დაკავშირებული დამატებით მოძიებული ინფორმაციის წარდგენა);
- შესრულებული პროექტების პრეზენტაცია კლასის წინაშე;
- მინისპექტაკლების დადგმა;
- ლიტერატურული სამსჯავრო;
- ლიტერატურული საღამოების/შეხვედრების ორგანიზება (შეხვედრები მწერლებთან, მეცნიერებთან, სპორტსმენებთან)
- და სხვა.

მიმართულება: კითხვა

სტანდარტის შედეგი

VI კლასის შეფასების ინდიკატორები

ქართ.დანყ.(II).6.
 მოსწავლემ უნდა შეძლოს სტანდარტით განსაზღვრული სხვადასხვა ტიპის ტექსტების წაკითხვა, გაგება და გაანალიზება არსებითი მნიშვნელობის მქონე საკითხების/დეტალების გათვალისწინებით.

მოსწავლე:

- განაფულად კითხულობს ნაცნობ და უცნობ ტექსტებს;
- ხმამალა კითხვისას ინტონაციით გამოხატავს ტექსტში ასახულ ემოციებს; ცდილობს მხედველობითი კონტაქტის დამყარებას აუდიტორიასთან;
- ამოიცნობს მხატვრული და არამხატვრული (პრაგმატული) ტექსტის საკომუნიკაციო სიტუაციას (მიზანს, ავტორს, ადრესატს...);
- ახალ ინფორმაციას აკავშირებს არსებულ ცოდნასა და გამოცდილებასთან;
- ამოიცნობს და ერთმანეთთან აკავშირებს ტექსტში არსებულ სხვადასხვა სახის ინფორმაციას;
- განარჩევს ვარაუდს ფაქტისაგან, ფაქტს - თვალსაზრისისაგან;
- ამოიცნობს მოვლენებს, ფაქტებს, მოქმედებებს შორის არსებულ ლოგიკურ და ქრონოლოგიურ კავშირებს;
- განსაზღვრავს ცალკეული პერსონაჟის ხედვის კუთხეს;
- გამოკვეთს მთავარ ინფორმაციას და გადმოსცემს მას საკუთარი სიტყვებით;
- ამოიცნობს ზოგიერთ მხატვრულ ხერხს (ეპითეტს, შედარებას, გაპიროვნებას, ჰიპერბოლას), ხატოვან გამონათქვამებს და გაიაზრებს მათს ფუნქციას;
- თხრობითი ხასიათის ტექსტებში გამოყოფს სიუჟეტის განვითარების საფეხურებს (დასაწყისს, მოქმედების განვითარებას და დასასრულს) და ასაბუთებს საკუთარ თვალსაზრისს ტექსტში მოძიებული კონკრეტული არგუმენტებით;
- სწორად „ამოიკითხავს“ ტექსტის ინტონაციას, პაუზებს, აზრობრივ აქცენტებს.
- მართებულად იყენებს ადმინისტრაციული ხასიათის მარტივ ტექსტებს (სხვადასხვა ინსტრუქციას, ამა თუ იმ დანესებულებაში მოქმედ წესებს, ფორმულარებს).

<p>ქართ.დანყ.(II).7. მოსწავლემ უნდა შეძლოს წაკითხული ტექსტების ინტერპრეტირება, დასაბუთებული დასკვნის გამოტანა და შეფასება; ტექსტების მიმართ პირადი დამოკიდებულების გამოხატვა და ახსნა; კითხვით გამოწვეული განწყობილებისა და შთაბეჭდილების გადმოცემა.</p>	<p>მოსწავლე:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ გამოთქვამს საკუთარ მოსაზრებებს ლიტერატურული ტექსტის სიუჟეტში განვითარებული მოვლენების შესახებ; ➤ განმარტავს პერსონაჟთა ქცევის მოტივს და უკავშირებს საკუთარ გამოცდილებას; ➤ მსჯელობს ნაწარმოებში დრამატულად განვითარებული მოვლენების შესახებ; ➤ საკუთარი მოსაზრების განსამტკიცებლად იშველიებს ლიტერატურულ ტექსტებს, რეალურ ფაქტებს, მაგალითებს პირადი ცხოვრებიდან; ➤ ასოციაციურად უკავშირებს ერთმანეთს მხატვრულ ამბავსა და რეალურ მოვლენას; ➤ გამოხატავს უშუალო, ცოცხალ განცდასა და დაკვირვებაზე დაფუძნებულ შეხედულებებს მისთვის მნიშვნელოვანი, პრობლემური საკითხების შესახებ; ➤ ავლებს პარალელს ლიტერატურულ ნაწარმოებებს შორის ჟანრის, თემისა და პრობლემემატიკის მიხედვით; ➤ მსჯელობს პოეტურ ნაწარმოებში გამოხატულ განწყობილებაზე; ➤ ასახელებს მისთვის ესთეტიკური თვალსაზრისით მიმზიდველ ადგილებს და ხსნის აღნიშნულ ეპიზოდში გამოყენებული ნაცნობი მხატვრული ხერხების დანიშნულებას; ➤ გამოაქვს დასკვნა მთლიანი ტექსტის გააზრების საფუძველზე; ➤ უდარებს წაკითხულ ნაწარმოებს მის ეკრანიზებულ და თეატრალიზებულ ვერსიებს.
<p>ქართ.დანყ.(II).8. მოსწავლემ უნდა შეძლოს სტანდარტით განსაზღვრული სხვადასხვა ტიპის ტექსტების ლექსიკური და სემანტიკური მახასიათებლების, სტრუქტურულ-კომპოზიციური ელემენტებისა და ენობრივ-გამომსახველობითი ფორმების ამოცნობა.</p>	<p>მოსწავლე:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ასახელებს ადმინისტრაციული ხასიათის მარტივი ტექსტების ფორმალურ ნიშნებს, როგორებიცაა, მაგ., მკაცრად ლაკონიური სტილი, ტექსტის პირობითი ფორმა (ბლანკის ტიპისა); სპეციალური/ დარგობრივი ტერმინოლოგია და ა. შ.; ➤ იცნობს ბეჭდური და ელექტრონული პრესის სტრუქტურას და სწორად მოიძიებს საჭირო ინფორმაციას (ხედება, მისთვის სასურველი ინფორმაცია თუ სტატია რომელ ნაწილში უნდა იყოს განთავსებული); ➤ ამოიცნობს სხვადასხვა მოდალობის (სურვილის, შესაძლებლობის) გამო-მხატველ სიტყვებს; ➤ ერკვევა ზმნის ძირითადი კატეგორიების (პირის, რიცხვის, პირიანობის, დროის, კილოს) არსში და საჭიროებისამებრ იყენებს მათ; ➤ ამოიცნობს და განარჩევს არსებით, ზედსართავ, რიცხვით სახელებს და მათ ფუნქციას; გაიაზრებს ზმნიზედის ფუნქციას ზმნური შინაარსის გამოხატ-ვაში; ➤ ამოიცნობს და განარჩევს სხვათა სიტყვის აღმნიშვნელ ნაწილაკებს (-მეთქი; -თქო; -ო); ➤ ამოიცნობს ზმნისწინის ფუნქციას, განარჩევს ზმნისწინით გამოხატულ ძი-რითად მნიშვნელობებს; ➤ ამოიცნობს წინადადების ძირითად წევრებსა და ძირითად შესიტყვებებს; ➤ განასხვავებს სხვადასხვა ფუნქციურ სტილს: სასაუბროს (ეტიკეტური დიალოგები), სასწავლო-სამეცნიეროს (რალაცის ახსნის ან დამტკიცებისათვის აუცილებელი მსჯელობა) და მხატვრულს (შთაბეჭდილების გადმოცემა).

<p>ქართ.დანყ.(II).9. მოსწავლემ უნდა შეძლოს კითხვის ნაცნობი სტრატეგიების შერჩევა და გამოყენება მიზნის შესაბამისად.</p>	<p>მოსწავლე:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ სვამს კითხვებს ნაკითხული ტექსტის უკეთ გააზრების მიზნით; ➤ კითხვისას წამოჭრილი სირთულეების დასაძლევად მიმართავს სხვადასხვა საშუალებას: თავიდან გადაიკითხავს რთულ ან მნიშვნელოვან ნაწილებს, აკეთებს ჩანაწერებს, კომენტარებს უკეთებს ტექსტის ცალკეულ ნაწილებს; კონტექსტზე, გამოცდილებაზე დაყრდნობით ან ლექსიკონის დახმარებით აზუსტებს უცხო სიტყვების მნიშვნელობას; ➤ სხვადასხვა ელემენტის (სათაურის, აბზაცების დასაწყისის, საკვანძო სიტყვების, ერთ-ერთი აბზაცის, გამოყოფილი სიტყვების) გამოყენებით გამოთქვამს ვარაუდს ტექსტის/ტექსტების მონაკვეთის შინაარსის შესახებ; ➤ აანალიზებს თანატოლების მიერ შესრულებულ საკითხავ დავალებებს - განარჩევს სწორ და მცდარ პასუხებს; ხსნის, რატომ ვერ გასცა მოსწავლემ სწორად პასუხი, რა ვერ გაიგო, რატომ შეცდა იგი და სხვ.; ➤ ტექსტის სახისა და საკითხავი ამოცანის გათვალისწინებით, ირჩევს კონკრეტულ სტრატეგიას/მიდგომას და ხსნის თავის არჩევანს; ➤ ენციკლოპედიების, ლექსიკონებისა და ინტერნეტის საშუალებით აზუსტებს ტექსტში მოთხრობილ უცნობ ან გაუგებარ ამბავს; ➤ მიზნობრივად იყენებს ბეჭდურ და ელექტრონულ ორთოგრაფიულ, განმარტებით და სხვა ლექსიკონებს.
<p>დავალბათა / აქტივობათა ნიმუშები:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ არეულად მოცემული ეპიზოდების/ნაწყვეტების დალაგება ლოგიკური თანამიმდევრობით; ➤ ტექსტში „გამოტოვებული“ (ავტორის მიერ ნაგულისხმევი) ეპიზოდების აღდგენა; ➤ მოვლენათა ჯაჭვის შექმნა მიზეზშედეგობრიობის პრინციპით, გრაფიკული სქემის გამოყენებით; ➤ დისკუსიისთვის ტექსტში არგუმენტების მოძიება; ➤ ტექსტში (ბეჭდური თუ ელექტრონული) მოძიებული ინფორმაციის გამოყენებით რადიო ან სატელევიზიო ახალი ამბების რეპორტაჟის მომზადება; ➤ სემანტიკური რუკების შედგენა; ➤ მხატვრული და არამხატვრული ტექსტების შედარება ლექსიკური თვალსაზრისით; ➤ მასწავლებლის მითითებით ტექსტში რომელიმე მეტყველების ნაწილის გამოყოფა და ფორმაცვალება (დროის, რიცხვის, კილოს და ა.შ. შეცვლა), დაკვირვება მიღებულ შედეგზე; ➤ უცნობი სიტყვებისა და ფრაზების სინონიმური განმარტებებით ჩანაცვლება; ➤ ვარაუდების სქემის შევსება კითხვის დაწყებამდე; ➤ ფრაზეოლოგიზმების შინაარსის ამოცნობა კონტექსტზე დაყრდნობით; ➤ ინფორმაციის მისაღებად წყაროს შერჩევა; ➤ კრიტერიუმების კითხვარის შემუშავება ინფორმაციის წყაროს საიმედოობის შესაფასებლად; ➤ იმის შესახებ მსჯელობა, თუ რომელ საგნებში და/ან რა სახის ტექსტების ნაკითხვისას შეიძლება აღნიშნული სტრატეგიების გამოყენება; ➤ ნაკითხული წიგნების კატალოგის შედგენა (მოკლე ანოტაციით); ➤ გაბმული სახით (აბზაცების გარეშე) წარმოდგენილი ტექსტის დაყოფა აბზაცებად ➤ და სხვა. 	

მიმართულება: წერა	
სტანდარტის შედეგები	VI კლასის შეფასების ინდიკატორები
<p>ქართ.დანყ.(II).10. მოსწავლემ უნდა შეძლოს შეძლოს ნაცნობ თემატიკაზე სტანდარტით განსაზღვრული სხვადასხვა ტიპის მცირე ზომის ტექსტების შექმნა.</p>	<p>მოსწავლე:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ თანამიმდევრულად და ლოგიკური ხაზის დაცვით გადმოსცემს სათანადო ინფორმაციას, იდეას/თემას, კონკრეტულ ცხოვრებისეულ გამოცდილებას, განცდილ შთაბეჭდილებას, ფაქტებსა და მოვლენებს; ➤ კონკრეტული ლიტერატურული ჟანრის ტექსტის დასაწყისის მიხედვით ქმნის შესაბამისი მხატვრული ფორმის მცირე ზომის თხზულებას; ➤ ავლენს ფაქტისადმი (მოვლენისადმი) საკუთარ დამოკიდებულებას, ახერხებს მის ემოციურ შეფასებას; ➤ მიზნის, თემისა და რესპონდენტის გათვალისწინებით ადგენს სხვადასხვა სახის პრაგმატულ ტექსტებს; ➤ გამოთქვამს მოსაზრებას და ასაბუთებს მას ადეკვატური მტკიცებულებებით (ფაქტებით, მაგალითებით, სხვ.); ➤ გამოხატავს საკუთარ დამოკიდებულებას და ხსნის მას.
<p>ქართ.დანყ.(II).11. მოსწავლემ უნდა შეძლოს ნაცნობი ლექსიკის, ნასწავლი ენობრივ-სინტაქსური კონსტრუქციებისა და სტრუქტურული ელემენტების მიზნობრივად შერჩევა და სათანადოდ გამოყენება; ქართული სალიტერატურო ენის ძირითადი ნორმების დაცვა.</p>	<p>მოსწავლე:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ სათანადოდ იყენებს სტრუქტურულ-კომპოზიციურ ელემენტებს (სათაურს, აბზაცს, სხვ.) წერილობითი ტექსტის შედგენისას; ➤ მხატვრული ტექსტის/ეპიზოდის შინაარსის გადმოცემისას იყენებს ავტორისეულ ლექსიკას; ➤ მხატვრული ტექსტის შედგენისას ცდილობს ნაცნობი მხატვრული ხერხების (ეპითეტის, შედარების, მეტაფორის) გამოყენებას; ➤ ინფორმაციული ტექსტების შედგენისას იყენებს სპეციალურ/დარგობრივ ტერმინოლოგიას; ➤ მიზნის შესაბამისად იყენებს სათანადო ლექსიკურ და გრამატიკულ საშუალებებს; ➤ სწორად იყენებს ირიბ ნათქვამსა და ციტირებას; ➤ განარჩევს ნაცვალსახელთა ჯგუფებს და შესაფერის კონტექსტში სწორად უნაცვლებს მათ სათანადო სახელთა ფორმებს; ➤ მართებულად იყენებს მისათითებელ სიტყვებსა და კავშირებს (წევრ-კავშირებს) მიზეზშედეგობრიობისა თუ სხვა მიმართებების გადმოსაცემად; ➤ მართლწერის შესამოწმებლად იყენებს დამხმარე საშუალებებს; ➤ იყენებს სხვადასხვა სტილისტურ თუ ენობრივ-გრამატიკულ საშუალებას ფუნქციური ტექსტების შესადგენად; ➤ სწორად იყენებს სასვენი ნიშნებს; ➤ კონტექსტის მიხედვით მართებულად იყენებს ენობრივად სწორ, დასაშვებ და შესაძლებელ ფორმებს.

ქართ.დანყ.(II).12.

მოსწავლემ უნდა შეძლოს წერის ნაცნობი სტრატეგიების შერჩევა და გამოყენება მიზნის შესაბამისად.

მოსწავლე:

- წერის მოსამზადებელ ეტაპზე მონაწილეობს იდეების გენერირებაში, ნაწერის თემის განსაზღვრაში;
- წერის დაწყებამდე განსაზღვრავს წერითი ნამუშევრის მიზანსა და აუდიტორიას; შეარჩევს სათანადო სტილს და ენობრივ საშუალებებს;
- წერის დაწყებამდე ადგენს გეგმას; ადგენს და/ან იყენებს გრაფიკულ მაორგანიზებლებს ინფორმაციის დახარისხების, შეჯამების და სხვ. მიზნით;
- საჭირო ენობრივი მასალის მოსაძიებლად იყენებს ბეჭდურ ან ციფრულ რესურსებს, სხვადასხვა დამხმარე საშუალებას (სინონიმურ განმარტებებს, სიტყვათშეხამებებს, მყარ შესიტყვებებს, ფრაზეოლოგიზმებს; მუშაობს ლექსიკონზე...);
- საკუთარი განცდის, შთაბეჭდილების გადმოსაცემად ირჩევს მისთვის სასურველ მხატვრულ ფორმას;
- ტექსტის შედგენისას იყენებს მოდელს/მინიშნებებს, საყრდენებს, ითვალისწინებს მის შინაარსობრივ, კომპოზიციურ და სტრუქტურულ მახასიათებლებს სხვადასხვა სახის ტექსტების შედგენისას;
- გადაიკითხავს ნაწერს და ჩაასწორებს მას აზრობრივი, ენობრივ-სტილური და პუნქტუაციის თვალსაზრისით;
- აზრობრივი სრულყოფის მიზნით, დამატებით სვამს ტექსტში საჭირო სიტყვებსა და გამონათქვამებს;
- ამოწმებს ტექსტში გამოყენებულ ფორმებს და სიტყვათშეხამებებს ენის მოქმედი ნორმების მიხედვით; ტექსტის კორექტირებისას იყენებს ორთოგრაფიულ და უცხო სიტყვათა ლექსიკონს.

დავალბათა / აქტივობათა ნიმუშები:

- ტექსტის/ტექსტის მონაკვეთის შინაარსის გადმოცემა მოკლედ და/ან ვრცლად;
- ნაცნობ თემაზე საკუთარი მოსაზრების გამოთქმა და დასაბუთება;
- მარტივი კვლევითი პროექტის (მაგ., გამოკითხვის) ჩატარება და შედეგების ამსახველი ანგარიშის დაწერა სათანადოდ ორგანიზებული სახით;
- მოსწავლისთვის აზრობრივად საინტერესო ეპიზოდის გაგრძელებისა და დასასრულის საკუთარი ვარიანტის შედგენა;
- მოკლე წერილობითი კომენტარის შედგენა საინტერესო მონაკვეთების შესახებ;
- აზრის გამოთქმა/მსჯელობა ტექსტის და/ან ტექსტში დასმული პრობლემის/საკითხის, მხატვრული ნაწარმოების პერსონაჟის შესახებ;
- მარტივი სახის ორიგინალური თხზულების დაწერა ნაცნობ თემატიკაზე;
- განხორციელებული პროექტის (მაგ., მარტივი სოციოლოგიური გამოკითხვის) წერილობითი ანგარიშის შედგენა (საყრდენების/მოდელის გამოყენებით);
- ერთი ტიპის ტექსტის შეცვლა სხვა ტიპის ტექსტით (მაგ., მოსმენილი ბიოგრაფიული ტექსტის ინფორმაციის გადმოცემა ტექსტის მთავარ გმირთან ინტერვიუს სახით, ინტერვიუსი - ბიოგრაფიული ტექსტის სახით)
- და სხვა.

პროგრამის შინაარსი

შედეგების მიღწევა შესაძლებელია მოცემული შინაარსის საფუძველზე:

1. ინფორმაციის გაგება, ანალიზი და შეფასება

ძირითადი თემატიკა:

ლექსიკოლოგიური ასპექტი: სიტყვათა მარაგის შევსება სხვადასხვა დარგობრივი ლექსიკით; მოსწავლისთვის უკვე ცნობილი მოდელების მიხედვით ახალი სიტყვებისა და ფრაზების გააზრებულად წარმოება; სათქმელის (როგორც ზეპირად, ასევე წერილობით) ხატოვნად და ამომწურავად გამოხატვა.

გრამატიკული ასპექტი: სახელის ბრუნვისა და რიცხვის ფორმების გამოყენება ზმნურ კონსტრუქციებში; დროის, კილოსა და ასპექტური სახესხვაობების მიხედვით ზმნის გარჩევა; წინადადების მოდალობათა მაკონსტრუირებელი ენობრივ-გრამატიკული საშუალებები; მოდალობათა გადმოსაცემი არავერბალური საშუალებები; სახელისა და ზმნის ძირითადი გრამატიკული კატეგორიების სინტაქსური ფუნქციების განსაზღვრა წინადადებაში.

ენობრივი გრძნობისა და მეტყველების კულტურის დახვეწა-განვითარება: ორთოეპიული ჩვევების განვითარება; რიტმის, ტემპის როლი და მნიშვნელობა მეტყველებაში; სიტყვათა შერჩევა შინაარსობრივი და ექსპრესიული თვალსაზრისით.

2. ენის კომუნიკაციური ასპექტები

ძირითადი თემატიკა: ინდივიდუალური, ჯგუფური და წყვილური საკომუნიკაციო ამოცანების დაგეგმვა და მომზადება. ტექსტის მიზანი და მისი მიღწევის გამომხატველობითი საშუალებები (ვთქვათ, რეკლამის მაგალითზე); საბავშვო და შემეცნებით-გასართობი პროგრამები, მათი სტრუქტურა და აგების ძირითადი პრინციპები; დისკუსიაში მონაწილეობის ჯგუფური და ინდივიდუალური სტრატეგიები (პასუხისმგებლობა ჯგუფის სახელით გამოთქმულ მოსაზრებაზე). პრესა, პრესის სახეები და სტრუქტურა; ტექსტის ტიპები და მათი განმსაზღვრელი ენობრივ-სტილური ნიშნები (ამ ნიშნების ამოცნობა, განმარტება, შეფასება და წერისას მართებულად გამოყენება). ტექსტის ჩასწორების, კორექტირებისა და რედაქტირების წესები. ტექსტის დამუშავების ელექტრონული პროგრამები.

მხატვრული ტექსტის გაგება და თვითგამოხატვა

ძირითადი თემატიკა: მოთხრობები ბავშვთა ოცნებებსა და ფანტაზიებზე, მათს ცხოვრებაზე, ზნეობრივპრობლემებზე, ადამიანურ თვითობებზე, ადამიანისა და ბუნების ურთიერთობაზე; სათავგადასავლო ლიტერატურა და ფანტასტიკა; პატრიოტული და სამოქალაქო ჟღერადობის, ისტორიულ თემატიკაზე შექმნილი ნაწარმოებები.

საკითხავი მასალა: ფოლკლორული ჟანრები: ზღაპარი, ბალადა, ლექსები, თქმულებები, ლეგენდები, მითები (ქართული და უცხოური); ბიბლიური მოთხრობები, სახარებისეული იგავები; სხვადასხვა ეპოქის ქართველ და უცხოელ კლასიკოსთა ნაწარმოებები (შესაძლებელია ადაპტირებული ტექსტები); ქართული ლირიკის ნიმუშები; თანამედროვე ქართული პროზის ნიმუშები; საინტერესო ეპიზოდები გამოჩენილ ადამიანთა ცხოვრებიდან, მათი მოგონებები და მოგონებები მათზე.

სახელმძღვანელოს შესახებ ინფორმაცია ეროვნული სასწავლო გეგმასთან

სახელმძღვანელოში შეტანილი ტექსტები და სხვადასხვა სახის აქტივობები ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული ძირითადი შედეგების მიღწევას ისახავს მიზნად.

მიმართულება – ზეპირმოცხველება

მიზანი: მოსწავლეს გამოუმუშავდეს ასაკის შესაფერისი სირთულის ტექსტების მოსმენისა და ინტერპრეტაციის საწყისი უნარ-ჩვევები.

შედეგი: მოსწავლეს შეუძლია მოისმინოს ტექსტები, ადეკვატურად გაიაზროს ისინი, ისაუბროს თავისი დამოკიდებულების შესახებ ტექსტში წარმოდგენილი ფაქტების, პერსონაჟების მიმართ, დაიმონმოს სათანადო მონაკვეთები ტექსტიდან.

აქტივობები:

1. მასწავლებლის მიერ დასმული კითხვების დახმარებით ტექსტში მოცემული ფაქტებისა და ამ ფაქტებისადმი ავტორის ან პერსონაჟის / პერსონაჟების დამოკიდებულებების (შეფასებების) ერთმანეთისაგან გამიჯვნა;
2. მსჯელობა და ტექსტებში მოცემული ფაქტების მიმართ საკუთარი დამოკიდებულების გამოხატვა;
3. ნაწარმოების პერსონაჟის თვისებებზე (დადებითსა და უარყოფითზე) მსჯელობა ტექსტში მოცემული ფაქტების მოხმობით.
4. ჯგუფთან ერთად ზეპირი გამოსვლის მომზადება: საკითხის დამოუკიდებლად დამუშავება, მოპოვებული მასალისა და საკუთარი თვალსაზრისის ჯგუფის წევრებისთვის გაცნობა, მათთან შეთანხმება;
5. დიალოგის წარმართვა და შესაბამისი სტილის შერჩევა;
6. საუბრისას მოდალობების მიხედვით განსხვავებული წინადადებების აგება და მათი სათანადო ინტონაციით წარმოთქმა.

მიზანი: მოსწავლემ შეძლოს სამეტყველოს იტუაციებში ენობრივ-გრამატიკული ფორმების მართებულად გამოყენება.

შედეგი: მოსწავლეს შეუძლია საუბრისას სტილისტურად და გრამატიკულად სწორად ააგოს წინადადებები, გაითვალისწინოს სიტყვის ფორმაცვალებადობის შესახებ მიღებული ცოდნა.

აქტივობები:

1. საუბრის თემის, ადრესატისა და მიზნის შეცვლა და შესაბამისი სტილის შერჩევა.
2. მოსმენილი მხატვრული ნაწარმოების (ლექსი, ნოველა, მოთხრობა) შესახებ საკუთარი ემოციებისა და შთაბეჭდილებების გამოხატვა;
3. პოეტურ ნაწარმოებში გადმოცემულ განწყობაზე საუბარი;
4. ლიტერატურული ნაწარმოების შესახებ გამართულ დისკუსიაში მონაწილეობა და საკუთარი დამოკიდებულების გამოხატვა ამა თუ იმ პერსონაჟთან დაკავშირებით;
5. ტექსტიდან სხვადასხვა მიზნით საინტერესო ადგილების მოხმობა.

მიზანი: მოსწავლემ გამოიყენოს სადისკუსიო სტრატეგიები.

შედეგი: თანამშრომლობს ჯგუფის წევრებთან, იცავს დისკუსიის წესებს, პრეზენტაციისათვის წინასწარ ამზადებს საჭირო დამატებით მასალას.

აქტივობები:

1. დისკუსიის წარმართვა დისკუსიის წესების დაცვით (ჯგუფთან ერთად საკამათო თემის

შერჩევა, რეგლამენტის განსაზღვრა, რიგითობის დაცვა, ეტიკეტისა და კორექტულობის დაცვა და ა. შ.);

2. მოსმენისას საყრდენი სიტყვების, ფრაზების, გამოთქმული თვალსაზრისისა და არგუმენტების ჩანიშვნა;

3. მოსაზრებების დაწერა და დალაგება;

4. თემაზე ვიზუალური მასალის მოძიება ან შექმნა.

მიმართულება – კითხვა

მიზანი: მოსწავლემ გააზრებულად წაკითხოს და ადეკვატურად გაიგოს სხვადასხვა ტიპის ტექსტები.

შედეგი: შეუძლია ტექსტების დამოუკიდებლად კითხვა, კონტექსტითა და ლექსიკონის გამოყენებით სიტყვების მნიშვნელობების დაზუსტება, ტექსტის მთავარი სათქმელის გასაზრებლად დამატებითი კითხვების დასმა და შინაარსის საკუთარი სიტყვებით გადმოცემა.

აქტივობები:

1. სხვადასხვა ტიპის ტექსტების დამოუკიდებლად კითხვა, შინაარსისა და მთავარი სათქმელის გააზრება;

2. წაკითხული ტექსტის შინაარსის გადმოსცემა;

3. კონტექსტით, კითხვის დასმით, ლექსიკონით უცნობი სიტყვების მნიშვნელობების დაზუსტება;

4. ტექსტის შინაარსობრივ ნაწილებად დაყოფის პრინციპზე დაკვირვება;

5. ტექსტში მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების ამოცნობა და მათზე მსჯელობა;

6. ტექსტის გეგმის შედგენა;

7. ტექსტში ფაქტებისა და დამოკიდებულებების ამოცნობა, სათანადო მონაკვეთების მონიშვნა;

8. ტექსტის უკეთ გააზრების მიზნით კითხვების დასმა.

9. ტექსტის მთავარი სათქმელის ამოცნობა.

10. წაკითხული ტექსტის თემის, პერსონაჟების, გამოყენებული მხატვრული ხერხების (ეპითეტის, შედარების, გაპიროვნების და სხვ.) დასახელება;

11. წაკითხულის შესახებ საკუთარი პოზიციის გამოხატვა, პერსონაჟებისა და მოვლენების შეფასება.

მიზანი: მოსწავლეს გამოუმუშავდეს წაკითხული მხატვრული ტექსტის ინტერპრეტაციისა და ანალიზის ელემენტარული ჩვევები.

შედეგი: შეუძლია ნაწარმოების თემის დასახელება და თემატურად მსგავს ნაწარმოებებს შორის პარალელების გავლება; საკუთარი შეხედულების დასაბუთების მიზნით ტექსტიდან სათანადო ფაქტების მოხმობა, ტექსტის გაანალიზება მხატვრულ-გამომსახველობითი თვალსაზრისით.

აქტივობები:

1. ნაწარმოებში განვითარებული მოვლენების შეფასება სხვადასხვა პერსონაჟის პოზიციიდან.

2. ტექსტში ძირითადი მოვლენების ამოცნობა;

3. ზმნის პირის, რიცხვისა და დროის კატეგორიების ერთმანეთისაგან გარჩევა.

მიზანი: მოსწავლეს გამოუმუშავდეს კითხვის სხვადასხვა სტრატეგიის გამოყენების ჩვენებები.

შედეგი: მოსწავლე იყენებს კითხვის სხვადასხვა სტრატეგიას: კითხვის დროს მონიშნავს მისთვის საჭირო ინფორმაციას ტექსტში, აკეთებს მოკლე ჩანაწერებს, ინფორმაციის დასაზუსტებლად ხელმეორედ კითხულობს ტექსტს და სხვადასხვა დამხმარე მასალას (ენციკლოპედიებს, ლექსიკონებს, მხატვრულ ლიტერატურას), სარგებლობს ინტერნეტით.

აქტივობები:

1. ტექსტის თავებად და მონაკვეთებად დაყოფის აზრობრივი საფუძვლის დასახელება;

მიმართულება – წერა

მიზანი: მოსწავლემ ამოიცნოს სხვადასხვა ხასიათის ტექსტების ენობრივი თავისებურებები.

შედეგი: შეუძლია ტექსტის სტილისტურ-ენობრივი თავისებურებების გაანალიზება.

აქტივობები:

1. სიტყვების შედარება და მათს მორფოლოგიურ აგებულებაზე, ფორმაცვალებადობასა და წარმოებაზე დაკვირვება.
2. კონკრეტული ინფორმაციის მოსაპოვებლად საბავშვო ენციკლოპედიის სტატიების გამოყენება;
3. სხვადასხვა საშუალებით (ენციკლოპედიები, ლექსიკონები, ინტერნეტი...) მისთვის გაუგებარი ან ბუნდოვანი საკითხების დაზუსტება;

მიზანი: მოსწავლემ დამოუკიდებლად შექმნას სხვადასხვა ტიპის ტექსტი.

შედეგი: მოსწავლეს შეუძლია შესწავლილ ლიტერატურულ მასალაზე, საკუთარ გამოცდილებაზე დაყრდნობით თუ ფანტაზიით შექმნას თხრობითი ხასიათის ტექსტი, ამბავი გადმოსცეს თანამიმდევრულად, ხატოვნად, ჩართოს საკუთარი დამოუკიდებულების გამომხატველი სიტყვები.

აქტივობები:

1. მსჯელობა ნაწარმოებებს შორის მსგავსებისა და განსხვავების შესახებ;
2. ტექსტის ენობრივ-სტილურ თავისებურებებზე (ხშირად გამოყენებული გრამატიკული ფორმები, ლექსიკა, წინადადებათა სახეები) დაკვირვება;
3. სიტყვათა შორის სინტაქსური მიმართების ამოცნობა და სწორად გამოყენება.
4. წაკითხული ტექსტის უკეთ გასააზრებლად მოკლე ჩანაწერების შესრულება;
5. ბიბლიოთეკით სარგებლობა და დამოუკიდებლად, საკუთარი ინტერესების შესაბამისად საკითხავი ლიტერატურის არჩევა.
6. წერის დაწყებამდე თემის შერჩევა; მიზნის, აუდიტორიის, ჟანრის განსაზღვრა;
7. ამა თუ იმ ჟანრის ტექსტის შექმნისას სხვადასხვა მხატვრული ხერხის (ეპითეტი, შედარება, გაპიროვნება და სხვა) გამოყენება.
8. თხზულებაში (ტექსტის შინაარსი, საკუთარი გამოცდილება, მთხრობლის შეცვლა და ამბის გადმოცემა და სხვ.) ფაქტებისა და მოვლენების თანამიმდევრობით გადმოსცემა;
9. შეფასების / დამოუკიდებულების გამომხატველი ენობრივი ფორმულების მართებულად გამოყენება (მაგ. არ გეთანხმები, მეც ასე მგონია, მეეჭვება, არ მჯერა, შესაძლოა ასეც იყოს, მაგრამ და ა. შ).

მიზანი: განსაზღვროს წერიტი დავალების ამოცანა და შეარჩიოს შესაბამისი ფუნქციური სტილი.

შედეგი: მოსწავლეს შეუძლია შესაბამისი ფუნქციური სტილის შერჩევა წერიტი დავალების შესრულების დროს.

აქტივობები:

1. შინაარსობრივი, ენობრივი და ფორმალური ნიშნების მიხედვით განსხვავებული სტილის (მსჯელობა, სასაუბრო – ეტიკეტური დიალოგები და მხატვრული – განცდილი შთაბეჭდილება) არჩევა.

2. ერთი ტექსტის ფარგლებში მსჯელობის, თხრობის ან დიალოგის ურთიერთჩანაცვლება.

3. ტექსტის მიზნის გათვალისწინებით სათანადო ლექსიკური ერთეულებისა და გრამატიკულ ფორმების შერჩევა.

4. მსგავსი მნიშვნელობის სიტყვებიდან კონტექსტის მიხედვით სათანადო ლექსიკური ერთეულების შერჩევა.

მიზანი: მოსწავლემ მართებულად გამოიყენოს შესწავლილი გრამატიკული წესები და დაიცვას მართლწერის ნორმები.

შედეგი: მოსწავლეს შეუძლია ტექსტის შექმნისას სალიტერატურო ქართული ენის ნორმების გათვალისწინება და შესწავლილი გრამატიკული წესების საფუძველზე ნაწერის გასწორება (რედაქტირება).

აქტივობები:

1. ვარჯიშობა მეტყველების ნაწილთა ძირითად ფორმოებრივ თავისებურებათა შესახებ ცოდნის (სახელთა ბრუნება, სიტყვანარმოება, სხვადასხვა დროის ზმნური ფორმები...) გასააქტიურებლად.

2. ვარჯიშობა სინტაქსური კონსტრუქციების სწორად აგებაზე (რიცხვში შეთანხმება, მსაზღვრელ-საზღვრულის შეთანხმება ბრუნვაში და სხვ.).

3. სხვადასხვა ფუნქციური სტილისთვის დამახასიათებელ ენობრივ-გრამატიკულ საშუალებების გამოყენება თხზულების წერისას.

4. გრამატიკული შეცდომების გასწორება.

ინტერაქტიური სწავლების ამოსავალი დავალებები

კრიტიკული აზროვნება რთული შემეცნებითი პროცესია, რომელიც იწყება ინფორმაციის აღქმა-გააზრებით და დასკვნების გამოტანით მთავრდება.

კრიტიკული აზროვნება გულისხმობს ინფორმაციის საფუძვლიან გაცნობიერებას, ცნების შინაარსის გააზრებასა და მისი არსის კვლევას, დამოუკიდებელი თვალსაზრისის ჩამოყალიბებას, სხვათა აზრის პატივისცემასა და მასთან სარწმუნო დებულებებით დაპირისპირებას, პასუხისმგებლობის გრძნობის გამომუშავებას. მოსწავლეებმა უნდა შეძლონ ინფორმაციის მიკვლევა, მსგავსი აზრებიდან ყველაზე გონივრულის ამორჩევა, მისი სიღრმისეული განხილვა, შემეცნებითი და პრაქტიკული პრობლემების გადაწყვეტა, ახალი აზრებისა და მონაცემების სათანადო კონტექსტისათვის მორგება. ისინი უნდა ჩამოყალიბდნენ კრიტიკულად მოაზროვნე, მკვლევარ ადამიანებად. ამიტომ მათ აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღონ გაკვეთილის მსვლელობაში – თანაკლასელებსა და მასწავლებელს გაუზიარონ საკუთარი აზრები, ჩაებნენ დისკუსიაში.

აქედან გამომდინარე, საკლასო ოთახი მასწავლებლისა და მოსწავლის თანამშრომლობის ძირითადი ადგილია, სადაც ხდება მოსწავლეთა ინტელექტუალური სტიმულირება, სადაც თავისუფლად შეიძლება ნოვატორული აზროვნება და განსხვავებული მოსაზრებების გამოთქმა.¹

მასწავლებელმა კარგად უნდა გაიაზროს, რამდენად მნიშვნელოვანია გაკვეთილზე **განსხვავებული აზრისა** და გამოცდილების არსებობა. მან მოსწავლეებს უნდა შეუქმნას შესაბამისი პედაგოგიური გარემო. მათ უნდა მიეცეთ დრო და საშუალება კრიტიკული აზროვნებისა და მსჯელობისათვის. მასწავლებელმა უნდა გამოიწვიოს მოსწავლე, რათა იგი აქტიურად ჩაებას სასწავლო პროცესში; მისცეს მას იმის რწმენა, რომ აქვს კრიტიკულად მსჯელობის უფლება და უნარი. მასწავლებელმა უნდა დააფასოს მოსწავლის კრიტიკული აზროვნება.

სწავლების საწყის ეტაპზე მოსალოდნელია მოსწავლეთა პასიურობა. ამას მრავალი მიზეზი შეიძლება ჰქონდეს – მათ აბნევთ დასმული შეკითხვა, ფრთხილობენ, კამათში არ ერთვებიან, დუმან. საჭიროა, მასწავლებელმა ხელი შეუწყოს მოსწავლეთა გააქტიურებას, გამოხატოს პატივისცემა მათი აზრის მიმართ, რითაც ნაახალისებს და გამბედაობას შეჰმატებს მათ. მოსწავლეს ასეთ პირობებში განუმტკიცდება საკუთარი ღირსების რწმენა, რაც მასში თვითპატივისცემას, თვითდაფასებას გამოიწვევს და პასუხისმგებლობის გრძნობას აუმაღლებს. ეს კი აუცილებელია თავისუფალი, კრიტიკული აზროვნებისათვის.

მოსწავლის აქტივობას შინაგანი და გარეგანი ფაქტორების ზემოქმედება განაპირობებს. მოსწავლის აქტივობისათვის საჭიროა, რომ მას შესაბამისი ინტელექტუალური მოთხოვნილება გაუჩნდეს. ინტელექტუალური მოთხოვნილების, ანუ შინაგანი ფაქტორის, დაკმაყოფილება კი გაკვეთილზე შექმნილმა გარემომ, ანუ გარეგანმა ფაქტორმა უნდა უზრუნველყოს. გაკვეთილზე უნდა შეიქმნას ისეთი ატმოსფერო, რომ შინაგანი და გარეგანი ფაქტორების ერთდროული, მიზანმიმართული ერთიანობით მოსწავლის სასწავლო განწყობა გამოიწვიოს. ამასთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული სხვათა აზრის მოსმენის, დიალოგში ჩაბმის, ნაფიქრალის დახვეწის უნარი.

სწავლის მოტივი პირდაპირ განსაზღვრავს მოსწავლის გონებრივი აქტივობის დონესა და მიმართულებას. მას უნდა ჰქონდეს გაცნობიერებული და დამაჯერებელი პასუხი კითხვაზე – რატომ ვხარჯავ დროსა და ენერჯიას? სხვა ფაქტორებთან ერთად მოსწავლე სასწავლო პროცესმა უნდა მიიყვანოს იმ დასკვნამდე, რომ იგი ცოდნის მიღებისკენ ისწრაფვის, შემეცნებითი ინტერესების დაკმაყოფილება სურს, იმაზე მეტის ცოდნა უნდა, ვიდრე აქამდე იცო-

¹ ერთობლივად სწავლა – მომზადებულია პროექტისათვის „კითხვა და წერა კრიტიკული აზროვნებისათვის“, სახელმძღვანელო V, ჯ. ლ. სთილი, ქ. ს. მერედითი და ჩ. თემფლი, ქართული თარგმანი, (გვარების თარგმანისეული ორთოგრაფია დაცულია, – თ. ბ.) გვ. 5, 13-14.

და; უნდა ესმოდეს, რომ მიღებულ ცოდნას ახალი ცოდნის დაუფლებისათვის გამოიყენებს. აღმოჩენის სიხარული მოსწავლეში მოვლენებისა და ფაქტების მიმართ ხშირად განსხვავებულ დამოკიდებულებას დაბადებს, რაც ყველაზე ღირებულია სასწავლო პროცესში. სწორედ ამიტომ გზა, რომლითაც მოსწავლე სწორ პასუხამდე მიდის, ყველაზე მეტად ფასობს.

ინტერაქტიური სწავლების ორბანიზება

ინტერაქტიური მეთოდი გაკვეთილზე მასწავლებელსა და მოსწავლეთა შორის ჰარმონიულ, თანამშრომლობით ურთიერთობაზეა დამყარებული. ეს ურთიერთობისთვის ცემის, მეგობრობისა და სასიამოვნო ატმოსფეროს შექმნას გულისხმობს. ინტერაქტიული მეთოდი ითვალისწინებს მოსწავლეთა აქტიურ ჩაბმას სწავლების პროცესში, რაც ხორციელდება პრობლემური სიტუაციების შექმნით, ლოგიკური დავალებების შესრულებით, ევრისტიკული საუბრებით, ძიებითი მეთოდის გამოყენებით, რითაც მასწავლებელი აღწევს მოსწავლეთა მიერ ცოდნის შეგნებულად ათვისების დიდაქტიკური პრინციპის რეალიზაციას, მოსწავლეთა შემეცნებითი ძალების განვითარებას.

ინტერაქტიური სწავლებისას მოსწავლეთა სასწავლო-შემეცნებითი მოქმედება პრობლემური სიტუაციის პირობებში უნდა წარიმართოს: მასწავლებელი ნაწილობრივ ან სრულად წარმოსახავს ენობრივ ფაქტებს, მაგრამ არ ხსნის მასში ჩაქსოვილ მიზეზშედეგობრივ კავშირებს, კანონზომიერებებს, ქმნის პრობლემურ სიტუაციას კითხვების დასმით: რატომ? თქვენ როგორ ფიქრობთ? რომელი არგუმენტებით დაასაბუთებთ თქვენს აზრს? რატომ არის ეს საკითხი მნიშვნელოვანი? და ა.შ. ახდენს პროვოცირებას, წააქეზებს მოსწავლეებს, რომ მათ დამოუკიდებლად (მასწავლებლის ხელმძღვანელობით) მოიძიონ მიზეზშედეგობრივი კავშირები, აქტიური გონებრივი მოქმედებით, ლოგიკური მსჯელობის გზით, ადრე მიღებული ცოდნის საფუძველზე გამომუშავებული უნარ-ჩვევების გამოყენებით გადანყვიტონ წამოჭრილი პრობლემა, უპასუხონ ლოგიკური დავალებით დასმულ კითხვას, გააკეთონ დასკვნები, განაზოგადონ.

გაკვეთილზე პრობლემის წამოჭრა და პრობლემური სიტუაციის შექმნა განაპირობებს სწავლების მაღალ მეცნიერულ დონეს, მოსწავლეთა აქტიურ შემეცნებით ქმედებას, ძიებითი, ლოგიკური, კრიტიკული აზროვნების განვითარებას. მასწავლებელმა პრობლემურიობას შეიძლება მიმართოს ყველა გაკვეთილზე, როგორი სახისაც უნდა იყოს იგი – ახალი მასალის გადაცემის, გამეორების, ცოდნის მიღების, შემოქმედებითი თუ კომბინირებული.

ცხადია, გასათვალისწინებელია, რამდენად იძლევა ამის საშუალებას გაკვეთილის თემა, მოსწავლეთა მომზადების დონე, მათი მზადყოფნა – გადანყვიტონ ესა თუ ის პრობლემური საკითხი. ყველა გაკვეთილი უნდა შეიცავდეს პრობლემურიობისა და პრობლემური სიტუაციის შექმნის ელემენტებს, ვინაიდან პრობლემურიობა შემეცნებითი, კრიტიკული აზროვნების გააქტიურების საშუალებაა, ურომლისოდაც იგი გუშინდელი დღის გაკვეთილს დაემსგავსება.

მოსწავლეთა ინტერესის გაღვივება ხდება სწორედ ცოდნის მიღების პროცესში. იგი იზრდება მოსწავლეთა ასაკისა და გონებრივი განვითარების კვალდაკვალ. მათი ემოციებით აღსავსე აზროვნებისა და შემეცნების ძირითადი თვისებაა დინამიკურობა, რაც მათ მრავალფეროვან შემეცნებით აზროვნებას ააქტიურებს, აძლიერებს გონებას, სტიმულს აძლევს მათი კვლევითი ინტერესების გაღრმავებასა და სასწავლო უნარ-ჩვევების გამომუშავებას.

შედეგები-აზროვნების სამფაზიანი მოდელი

გაკვეთილი, რომელიც სწავლების აქტიური მეთოდებით ტარდება, სამი ფაზისაგან შედგება:

I. პროვოცირება (გამოწვევა) – ამ ეტაპზე მოსწავლეებს ეძლევათ საშუალება, გონებაში აღადგინონ ის ცოდნა, რომელიც ადრე მიიღეს განსახილველი ან მისი მომიჯნავე საკითხების შესახებ, რაც საფუძველად უნდა დაედოს ახალი ინფორმაციის გაზრებასა და შეფასებას. ამ ფაზაზე შესასწავლი საკითხი წამოიჭრება პრობლემის სახით, განისაზღვრება ამოცანა.

II. წვდომა – მოსწავლეები ეცნობიან ახალ ინფორმაციას, ამდიდრებენ ცოდნას, ეძებენ პასუხს დასმულ კითხვაზე.

III. გააზრება (რეფლექსია) – ამ ფაზაზე მოსწავლე გააზრებს მიღებული ახალი ცოდნის მნიშვნელობას, ახდენს მის ინტერპრეტაციასა და განზოგადებას, რათა შეძლოს შემდგომში ცოდნის განვრცობა და მისი სხვა საკითხებთან დაკავშირება.

აზროვნების განვითარების ეს სისტემა არ არის სწორხაზოვანი. იგი ციკლებისაგან შედგება. პროვოცირება იწვევს წვდომას, რაც თავისთავად ბადებს ახალ კითხვებსა და წამოჭრის ახალ პრობლემებს.²

კრიტიკული აზროვნების განვითარების ხელშეწყობი მეთოდი

ნუსხის შედგენა

მოსწავლეები შეადგენენ იმ საკითხების ნუსხას, რომლებიც, მათი აზრით, უკავშირდება მასწავლებლის მიერ დასახელებულ თემას. საკითხების ჩამონათვალმა შეიძლება სქემის სახეც მიიღოს.

აზრების ასოციაციური დაკავშირება

ამ მეთოდის გამოყენებით მასწავლებლისათვის უმოკლეს დროში გასაგები გახდება, რა იცის ცალკეულმა მოსწავლემ ან მთლიანად ჯგუფმა კონკრეტული საკითხის შესახებ.

აზრების ასოციაციური დაკავშირებისათვის შედგება სქემა შემდეგი თანმიმდევრობით: ა) შუაში, წრეში, ინერება ძირითადი საკითხი: ბ) მის გარშემო დაინერება ყველაფერი, რაც გაახსენდება მოსწავლეს, კონკრეტულ თემასთან დაკავშირებით. გ) ხაზებით კი შეერთდება ის ფრაზები, რომელთა შინაარსი გარკვეული ნიშნით უკავშირდება ერთმანეთს.

ვიცი, მინდა ვიცოდე, ვისწავლე

პროვოცირების ეტაპზე მოსწავლეებმა სქემის პირველი („ვიცი“) და მეორე („მინდა ვიცოდე“) სვეტები უნდა შეავსონ. მოსწავლეები ჩამოწერენ თეზისების სახით, ყველაფერს, რაც იციან ან სურთ, იცოდნენ მითითებულ თემის შესახებ.

ვიცი	მინდა ვიცოდე	ვისწავლე

სქემის მესამე სვეტს მოსწავლეები შეავსებენ მასალის შესწავლის შემდეგ.

ფიქრი, პარტნიორთან მსჯელობა, გაზიარება

პარტნიორები ეხმარებიან ერთმანეთს თავისი აზრის ჩამოყალიბებასა და კითხვაზე პასუხის გაცემაში. პროვოცირების ეტაპზე დასმულმა კითხვებმა მოსწავლეს უნდა აღუძრას ინტერესი, სწორი პასუხის მიღებისათვის გაიხსენოს ის საკითხები, რომლებიც არსობრივად უკავშირდება საძიებელ პრობლემას.

² დაწვრილებით იხ. კრიტიკული აზროვნების ხელშეწყობი მეთოდები, მომზადებულია პროექტისათვის „წერა-კითხვა კრიტიკული აზროვნების განვითარებისათვის“, სახელმძღვანელო II.

ურთიერთსწავლება

მოსწავლე ჯგუფის წევრებს უხსნის ან ასწავლის იმას, რაც თავად იცის (ისწავლა). შეაჯამებს მასალას, მოიფიქრებს კითხვებს, განმარტავს ბუნდოვან საკითხებს, ე.ი. მოსწავლე ასრულებს მასწავლებლის როლს გაკვეთილის გარკვეულ ეტაპზე თანაკლასელთა ცალკეულ ჯგუფთან.

ორმხრივ ჩანაწერთა დღიური

მოსწავლე ვერტიკალური ხაზით ყოფს ფურცელს ორ ნაწილად. მარცხენა მხარეს წერს მისთვის მნიშვნელოვან საკითხს, ფურცლის მარჯვენა მხარეს – ამ საკითხის სათანადო კომენტარს, ინტერპრეტაციას.

გამდიდრებული ლექცია

მასწავლებელი იწყებს „ლექციას“ მეხსიერების პროვოცირების სავარჯიშოთი, რითაც თავს უყრის იმ ცოდნას, რაც აქვთ მოსწავლეებს მოცემული საკითხის შესახებ. ლექციის მსვლელობისას იგი საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს, დასვან კითხვები და განიხილონ წარმოდგენილი თემა.

თხრობა პრობლემური საკითხების წინ წამოწევით

თხრობა პრობლემური საკითხების წინ წამოწევით ჩვეულებრივი თხრობითი მეთოდის გაუმჯობესებული სახეა. ამ მეთოდით მასწავლებლის მიერ გადაცემულ მასალას თან სდევს კითხვები: რატომ? რა იყო ამის მიზეზი? თქვენ როგორ ფიქრობთ? და ა.შ. დასმული კითხვები მოსწავლეებს ავალეს, რომ დამოუკიდებლად, მსჯელობის გზით, კრიტიკულად გაიაზრონ შექმნილი ვითარება, გამოთქვან საკუთარი აზრი.

მასწავლებელი მოსწავლეს მიაწვდის მხოლოდ ფაქტობრივ მასალას, აღწერს ფაქტებს, მოვლენებს, მოსწავლეები კი დასკვნებს, განზოგადებებს დამოუკიდებლად, ადრე მიღებული ცოდნისა და ლოგიკური მსჯელობის საფუძველზე აკეთებენ.

გამოვეოფთ პრობლემური თხრობის რამდენიმე დონეს:

1. მასწავლებელი გადასცემს ინფორმაციას, სვამს პრობლემას და მოსწავლეებს აქტიურად რთავს მის გადანყვევებაში.

2. მასწავლებელი გადასცემს ინფორმაციას, სვამს პრობლემას და მხოლოდ წარმართავს, ხელმძღვანელობს, მიმართულებას აძლევს მოსწავლეთა მსჯელობას; აზუსტებს მათ მიერ გამოთქმულ შეხედულებებს, მოსაზრებებს, დასკვნებს, განზოგადებებს.

3. მასწავლებელი გადასცემს ინფორმაციას, მოსწავლეები თვითონ გამოკვეთენ პრობლემას და ეძებენ მისი გადანყვევების გზებს ანალიტიკური, განზოგადებული მსჯელობის გზით, მასწავლებლის ხელმძღვანელობით თვითონ „აღმოაჩინენ“ სიახლეს, მოვლენათა და ფაქტებს შორის კანონზომიერ კავშირურთიერთობებს.

4. მასწავლებელი სვამს პრობლემას, მოსწავლეები მოიძიებენ შესაბამის ინფორმაციას, დისკუსიის საგანი ხდება მისი არა მარტო შინაარსი, არამედ წამყვანი იდეა, ძირითადი საკითხები. მოსწავლეთა ინტერაქტიული მოქმედება უმაღლეს დონეს აღწევს.

ამასთან გასათვალისწინებელია ერთი, მეტად მნიშვნელოვანი დიდაქტიკური დებულება: მასწავლებლის მიერ გადაცემული ინფორმაცია, დასმული, წამოჭრილი პრობლემის სირთულე უნდა შეესაბამებოდეს მოსწავლეთა შემეცნებით შესაძლებლობებს და რამდენადმე აღემატებოდეს მათ, რომ თანდათან, ეტაპობრივად განვითარდეს მათი ანალიტიკური, ლოგიკური, კრიტიკული აზროვნების უნარ-ჩვევები.

წიგნზე დამოუკიდებელი მუშაობა

მოსწავლეები დამოუკიდებლად მოიძიებენ საჭირო ინფორმაციას სახელმძღვანელოში ან დამატებით წყაროებში.

არეული თანმიმდევრობა.

არეულად მოცემული საკითხების ჩამონათვალი მოსწავლეებმა უნდა დააღაგონ სწორი

თანმიმდევრობით თავიანთი ცოდნისა და გამოცდილების შესაბამისად.

კითხვების დასმა

მასალის თანმიმდევრულად და ლოგიკურად გააზრებისთვის პერიოდულად მასწავლებლი სვამს კითხვებს. შეიძლება ყურადღება გამახვილდეს მოსწავლეთა მიერ პროვოცირების ეტაპზე დასმულ კითხვებზეც.

კითხვებით მასწავლებელი დაეხმარება მოსწავლეს აზრების ჩამოყალიბებაში, კავშირების დადგენაში, შეცდომების დანახვასა და მასალის უკეთ დამახსოვრებაში (კითხვები შეიძლება დასვას არა მარტო მასწავლებელმა, არამედ მოსწავლემაც).

კითხვების დასმა იმის გასარკვევად, თუ როგორ გაიგეს და შეისწავლეს მოსწავლეებმა მიწოდებული მასალა.

კითხვები შეიძლება იყოს:

- 1) ჰიპოთეზური – ამ ტიპის კითხვები უადვილებს მოსწავლეს ვარაუდის გამოთქმას, უვითარებს წარმოსახვის უნარს.
- 2) შემაჯამებელი – ეხმარება მოსწავლეს გაერკვეს, რამდენად სწორად გაიგო მასალა.
- 3) განსჯითი – მოსწავლეს ეძლევა დამოუკიდებელი აზროვნების განვითარების, ფიქრის, მსჯელობის, ინფორმაციის ინტერპრეტაციის საშუალება.
- 4) კვლევითი – ამ ტიპის კითხვებით მოსწავლეებს გამოუმუშავდებათ ანალიზის, ინფორმაციის კლასიფიკაციისა და საკუთარი აზრის არგუმენტირებულად დასაბუთების უნარი.

ასოციაციური დაკავშირების რუკა

დამახასიათებელი ნიშნების ანალიზი (ტიპოლოგიური ერთიანობის ჩვენება)

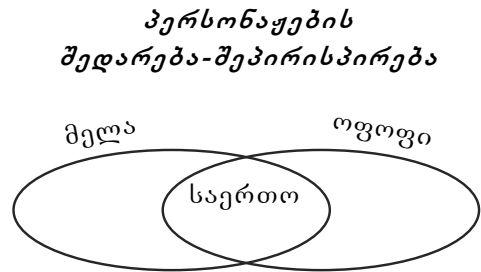
ვერტიკალურად ჩამოინერება შესაძარბეელი საკითხები, ჰორიზონტალურად, ერთ ხაზზე, დაინერება ის ნიშნები, რომელთა მიხედვითაც უნდა დახასიათდეს შესაძარბეელი მოვლენები. პასუხები დაფიქსირდება „+“ და „-“ ნიშნებით.

მაგალითად:

№	იგავ-არაკები	პერსონაჟები			მხილებულია						სიუჟეტი		
		ადამიანი	ფრინველი	ცხოველი	უმაღლრობა	სიხარბე	უნდობლობა	ავსიტყვობა	მოჩვენებითი შრომა	ჩანს ირონია	აქვს სოუჟეტის ყველა ნაწილი	აქვს შეგონება	
1.	„სოფლის მაშენებელი“	-	+	+	-	+	-	-	+	+	+	+	
2.	„ენით დაკოდილი“												
3.	„კატის გაზრდილი ლომი“												
4.	„ქორი, იხვი და კაკაბი“												
5.	„ხალიფა და არაბი“												
6.	„მელი მოძღვრად“												
7.	„ძუნწი და ოქრო“												

ვენის დიაგრამა

გამოიყენება საკითხებს შორის მსგავსებისა და განსხვავების სადემონსტრაციოდ. რგოლების გადაკვეთაში ჩაინერება ორი ან მეტი შესაძარებელი მოვლენის საერთო ნიშნები, რგოლებში – მხოლოდ მათთვის დამახასიათებელი.

აქტიური კითხვა

რადენიმე საფეხურისაგან შედგება:

- I. მოსწავლე გადახედავს დასამუშავებელ მასალას და იხსენებს, რა იცის ამ თემასთან დაკავშირებით;
- II. წინასწარ ჩაინიშნავს კითხვის მიზანს;
- III. კითხვის დროს ამოკრებს იფორმაციას შემდეგი კითხვების მიხედვით: ვინ? სად? როდის? რატომ? და სხვ.
- IV. კითხულობს მეორედ და ამოკრებილ ინფორმაციას დაურთავს კომენტარს, რომლითაც გამოხატავს თავის ემოციურ დამოკიდებულებას ფაქტებისადმი.

ლოგიკური დავალება

ლოგიკური დავალება გულისხმობს, რომ მოსწავლეებს არ ძალუძთ პასუხი გასცენ დასმულ კითხვას მხოლოდ ადრე მიღებული ცოდნის საფუძველზე. ასეთ შემთხვევაში მათ აზროვნების უფრო რთულ გზას უნდა მიმართონ. ასეთი მოქმედება დამოუკიდებელი შემეცნებითი პროცესის საფუძველია.

ლოგიკური დავალება პრობლემური სიტუაციის პირობებში სრულდება, მოვლენის, ფაქტის შიგნით არსებულ წინააღმდეგობათა ახსნას მოითხოვს. მასწავლებლის მიერ დასმულ ჰიპოთეზურ კითხვებზე ან სავარჯიშოს პირობით წამოჭრილ პრობლემებზე პასუხის გაცემა შესაძლებელია ლოგიკური მსჯელობის გზით, ადრე მიღებული ცოდნის გამოყენებით. ამ დროს სრულდება რთული აზროვნებითი პროცესი, რომელიც ძიების, კვლევის ხასიათს იღებს. საბოლოო ჯამში, მოსწავლეები ცოდნის შექმნასთან ერთად, ავარჯიშებენ გონებას, ეუფლებიან კვლევა-ძიების მეთოდს ადრე მიღებული ცოდნის განსხვავებულ სიტუაციაში გამოყენებით, უყალიბდებთ სასწავლო უნარ-ჩვევები.

ლოგიკური დავალება შეიძლება უძლოდეს ახალი მასალის გადაცემას ან ახსნის პროცესში მიეცეს მოსწავლეებს საპასუხოდ; მას შეიძლება საშინაო დავალების სახე ჰქონდეს. ყველა შემთხვევაში, ლოგიკური დავალება პრობლემური სიტუაციის პირობებში ყალიბდება და მის შესრულებაში მთელი კლასი იღებს მონაწილეობას. გაჩაღდება სჯა-ბაასი, ბჭობა, დისკუსია. დაძაბული გონებრივი მოქმედება გაკვეთილს საინტერესოს და შინაარსიანს ხდის.

ლოგიკური დავალების შესრულების პირველი ეტაპი თვით მისი ანალიზია. ამ ეტაპზე მოსწავლეებმა მასში უნდა გამოყონ ძირითადი, წამყვანი იდეა და მეორეხარისხოვანი, ცნობილი და უცნობი, დაადგინონ, რა ცოდნის გამოყენებით შეიძლება გაეცეს პასუხი ლოგიკურ დავალებაში ჩამოყალიბებულ კითხვას. იქმნება ლოგიკური დავალების, პრობლემის გადაწყვეტის ვარაუდი – ჰიპოთეზა, რომლის სისწორე დგინდება მსჯელობის, დისკუსიის შედეგებით.

ამგვარად, ლოგიკური დავალების შესრულება ხორციელდება აქტიური გონებრივი იერიშის, მისი აქტიურად წარმართვის გზით. დიდი მნიშვნელობა აქვს თვით სადისკუსიო საკითხის ლოგიკურ ანალიზს, მოვლენებსა და ფაქტებში მიზეზშედეგობრივი კავშირების დადგენას, ძი-

რითადი თვისებების გამოყოფას.

ლოგიკური დავალების შესრულების შემდგომი ეტაპია დასკვნებისა და განზოგადებების გაკეთება, რომელსაც შემეცნებით ღირებულებასთან ერთად უნდა ჰქონდეს აღმზრდელობითი დანიშნულება.

ცხადია, ლოგიკური დავალების ფორმულირების დროს სახელმძღვანელო ითვალისწინებს გადასაცემი ინფორმაციის შინაარსის შესაძლებლობებს, მასწავლებელი კი კლასის მომზადების დონეს, მათ მზაობას, აქტიურად ჩაერთონ პრობლემური სიტუაციით შექმნილ რთულ გონებრივ მოქმედებაში, გამოავლინონ ცოდნა, ანალიზის უნარ-ჩვევები.

ამდენად, ინფორმაციულ-რეპროდუქციული, პრობლემური თხრობა, ევრისტიკული საუბარი, ძიებითი მეთოდი და ლოგიკური დავალება, ასევე სწავლების სხვა მეთოდები, ორგანულად ერწყმის ერთმანეთს და მასწავლებლის პედაგოგიური ოსტატობის პირობებში უზრუნველყოფს მოსწავლეთა თანდათანობით მიახლოებას აქტიური, კრიტიკული აზროვნების იმ დონესთან, როდესაც მათ შეეძლება დამოუკიდებლად გადანყვიტონ რთული შემეცნებითი ამოცანა, პრაქტიკულად გამოიყენონ მიღებული თეორიული ცოდნა.

მოსწავლეთა თანამშრომლობის მეთოდი

მოსწავლეების წინაშე ხშირად ისმება ისეთი საკითხები, რომლებიც ერთობლივ გადაჭრას მოითხოვს. ასეთი მიზნების დასახვით მასწავლებელი ახერხებს მოსწავლეებს შორის კეთილგანწყობილი ურთიერთობის დამყარებას. შეფასებასაც ჯგუფი იმსახურებს და არა ცალკეული მოსწავლე. მოსწავლე სწავლობს და რწმუნდება, რომ ჯგუფის სხვა წევრებიც სწავლობენ. ისინი ეთანხმებიან ერთმანეთს, ერთად მსჯელობენ, ერთად განიხილავენ ცალკეულ საკითხებს, უბიძგებენ ერთმანეთს სწავლისაკენ.

რა თქმა უნდა, ერთობლივი სწავლის გარდა, სახელმძღვანელოში მრავლადაა ისეთი სავარჯიშო და დავალება, რომლითაც მასწავლებელი შეძლებს მოსწავლეთა ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის გაღვივებას. მოსწავლის გამოძახება საპასუხოდ ან რომელიმე სავარჯიშოს მხოლოდ მისთვის მინდობა ფრთხილად და კეთილმოსურნედ უნდა გაკეთდეს, ხოლო მოსწავლის წარმატებას აუცილებლად უნდა გაესვას ხაზი.³

მოფიქრება /დანყვილება/ აზრის გაზიარება

მოსწავლეთა ჯგუფს ეძლევა თემა ინდივიდუალური განსჯისათვის. თითოეული ცალცალკე ფიქრობს მიცემული თემის გარშემო, შემდეგ ისინი წყვილდებიან, უზიარებენ ერთმანეთს აზრებს. ეს მეთოდი მეტად სწრაფი და მარტივია ურთიერთთანამშრომლობისათვის და ძალიან ეფექტურია ახალი თემის დანყვიებისას. შეიძლება წყვილთა ნაცვლად ჯგუფი ოთხკაციანი იყოს. ამ ჯგუფიდან რომელიმე მოახსენებს კლასს თავის ჯგუფში წარმართულ დისკუსიასა და შედეგებზე.

შეჯამება /დანყვილება/ აზრის გაზიარება

ეს მეთოდი გამოიყენება თემის შემოტანის, კითხვის და განხილვის შემდეგ. თითოეული მოსწავლე თავისთვის აჯამებს მას ორი-სამი წინადადებით, უზიარებს პარტნიორს, ისინი აჯერებენ თვალსაზრისებს. ამ პროცესის თითოეულ ეტაპს ეთმობა 2 ან 3 წუთი.

ჩამოყალიბება /აზრის გაზიარება/მოსმენა/შექმნა

ამ მეთოდის გამოყენებისას მოსწავლეები ჯერ ინდივიდუალურად მოიფიქრებენ პასუხებს, შემდეგ მოსაზრებებს უზიარებენ ერთმანეთს და ქმნიან ახალ პასუხს განხილვისა და ურთიერთთანამშრომლობის საფუძველზე. ეს პროცესი კარგი საშუალებაა მოსწავლეთა აზროვნების

³ მოსწავლეთა ურთიერთდამოკიდებულების შესახებ დანვრილებით იხ. „ერთობლივად სწავლა“, ... სახელმძღვანელო V, გვ. 15-16.

სტიმულირებისათვის. იგი გამოიყენება ნებისმიერი თემის დამუშავებისას.⁴

საშუალება კრიტიკულად გააანალიზოს თავისი შესაძლებლობები, განსაზღვროს პრიორიტეტები, შეარჩიოს მუშაობის სტილი, შეადგინოს სამუშაოს შესასრულებლად დროში განერილი გეგმა და მართოს პროცესი ამ გეგმის შესასრულებლად.

წერის სტრატეგია

სახელმძღვანელოში გთავაზობთ წერის სტრატეგიებიდან ხუთსაფეხურიან მოდელს:

I (ინფორმაციის შეგროვების ეტაპი)

II. ვარიანტის შექმნა (ნააზრევის ფურცლებზე გადატანის პროცესი, ვარიანტი შეიძლება რამდენიმე შეიქმნას).

III. გადასინჯვა (ვარიანტის დახვეწა). მოსწავლის მიზანი უნდა იყოს, რაც შეიძლება ნათლად და სწორად წარმოადგინოს ნააზრევი (აქ ერთვება მეწყვილე, მასწავლებელიც).

IV. რედაქტირება (ნაშრომისათვის საბოლოო სახის მიცემა). რედაქტირების ჩვევას გამოუმუშავება სჭირდება. რედაქტირების დროს მოსწავლე ამახვილებს ყურადღებას ნაშრომის სტილზე, ორთოგრაფიის წესებზე. მან უნდა დაინახოს შეცდომები და შეძლოს, შესწავლილი საკითხების ცოდნა გამოიყენოს ნაშრომის ენობრივად, სტილისტურად დახვეწისათვის.

V. წაკითხვა კლასში.

მოსწავლეთა თანამშრომლობა წერის I ეტაპზე იწყება. მოსწავლეები თანამშრომლობენ ჯგუფის წევრებთან. წევრები ეხმარებიან ერთმანეთს თემის სათაურის უკეთ გააზრებაში, საინტერესო ინფორმაციის მოძიებაში.

მეწყვილეები წერის შემდგომ ეტაპზეც აგრძელებენ თანამშრომლობას, მათ ერთმანეთის მხარდაჭერის, ერთმანეთისაგან რეალური დახმარების მიღების იმედი აქვთ.

მოსწავლეებს უნდა გამოუმუშავდეთ ნაშრომის პოზიტიურად, კონსტრუქციულად შეფასების ჩვევები. ასეთი მიდგომა დახვეწს მათ გემოვნებას, გაამდიდრებს წარმოსახვებს, დაეხმარება საკუთარი ნამუშევრის კრიტიკულად შეფასებაში, განუვითარებს აზრის არგუმენტირებულად ჩამოყალიბების ჩვევებს.

საუბარი კონკრეტული უნდა იყოს. მოსწავლეები გამოთქვამენ აზრს მეწყვილის ნაშრომის იმ მონაკვეთზე, რომელიც უფრო მოეწონათ და ერთმანეთს იმ მონაკვეთების დახვეწას ურჩევენ, სადაც აზრის უფრო გარკვევით ჩამოყალიბება საჭირო.

გადასინჯვის ეტაპზე მოსწავლეებმა შემდეგზე უნდა გაამახვილონ ყურადღება:

- გამოიკვეთა თუ არა ძირითადი საკითხი;
- ხომ არ არის ისეთი ფრაზები, რომლებიც ლოგიკურად არ უკავშირდება ძირითადს, ხელს უშლის აზრის ნათლად წარმოჩენას;
- ხომ არ არის საჭირო რომელიმე მონაკვეთის მეტი ინფორმაციით შევსება;
- არის თუ არა ნაშრომში ერთი საკითხიდან მეორეზე ლოგიკური გადასვლა;
- საინტერესოა თუ არა შესავალი;
- დამაჯერებელია თუ არა დასკვნა, თემის დასასრული.
- მოსწავლე თავისუფალია არჩევანში. მას შეუძლია რედაქტირების დროს თავისი შეხედულების მიხედვით გაითვალისწინოს ამხანაგის რეკომენდაციები.

წერის პროცესის ბოლო ეტაპზე ნაწრეის ავტორები საკუთარი სურვილით ნაუკითხავენ ნაშრომს მთელ ჯგუფს. ამჯერად თანაკლასელებს ეძლევათ საშუალება გამოთქვან თავიანთი აზრი მოსმენილის შესახებ. სასურველია, გაკეთდეს ერთი წარმატებული მონაკვეთის კომენტარი და დაისვას ერთი კითხვა ნაშრომის შესახებ.

⁴ ერთობლივი სწავლა, სახელმძღვანელო V, გვ. 27-28, 38.

გაკვეთილის დაგეგმარება

გაკვეთილების მიზანმიმართულად წარმართვისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მასწავლებლის წინასწარ მომზადებასა და დაგეგმვას.

მასწავლებელი გაკვეთილის დაწყებამდე განსაზღვრავს:

- ა) მოტივს (რა არის მნიშვნელოვანი გაკვეთილზე?);
- ბ) მიზნებს (რა უნდა მიანოდოს და როგორ?);
- გ) წინაპირობებს (რა იძლევა იმის საფუძველს, რომ მოსწავლე წარმატებით მიიღებს ცოდნას სწორედ ასეთი ტიპის გაკვეთილიდან?);
- დ) შეფასებას (როგორ უნდა გაირკვეს, რომ მოსწავლეებმა სწორად გაიგეს და აითვისეს მასალა?);
- ე) დროსა და საშუალებებს (თვალსაჩინო-დიდაქტიკურ მასალას...)
- ვ) დაჯგუფებას (როგორი პრინციპით უნდა დაჯგუფდნენ მოსწავლეები?);

იგეგმება გაკვეთილზე გამოსაყენებელი მეთოდები. იგეგმება ღონისძიებები, რომლებიც საჭიროა მოსწავლეთა ცოდნის გასაღრმავებლად გაკვეთილის დასრულების შემდგომ ეტაპზე.

გეგმის წინასწარ მომზადება ხელს უწყობს:

1. შემეცნებითი ამოცანის სწორად დასახვას; 2. პრობლემური სიტუაციის შექმნას; 3. ახალი სასწავლო-მეცნიერული ინფორმაციის გადაცემისათვის პედაგოგიური პირობების შექმნას;
4. მოსწავლეთა მიერ ინფორმაციის აღქმისათვის დიდაქტიკურ საშუალებათა გამოყენებას;
5. მოსწავლეთა შემეცნებითი მოქმედების ორგანიზაციას; 6. უკუკავშირის ორგანიზაციას; 7. მოსწავლეთა მიერ სასწავლო-საგაკვეთილო მასალის გაკვეთილზევე ათვისებას; 8. მოსწავლეთათვის სწორი რეკომენდაციების მიცემას საშინაო დავალების შესასრულებლად.

დამოუკიდებელი მუშაობის უნარ-ჩვევათა გამომუშავება სასწავლო მასალის შინაარსის სიღრმისეულად წვდომის პარალელურად ხორციელდება. **მასწავლებელი ყოველ გაკვეთილზე**

მიზნად უნდა ისახავდეს, რომ მოსწავლემ:

1. მიიღოს ინფორმაცია;
2. გაიგოს (მოსწავლემ უნდა შეძლოს ძირითადი აზრის საკუთარი სიტყვებით გამოხატვა);
3. გამოიყენოს (მოსწავლემ უნდა დაინახოს კონკრეტული საკითხის მნიშვნელობა სხვებთან შედარებით. უნდა შეეძლოს ახალი პრობლემების გადაჭრა იმ ხერხების გამოყენებით, რომლებიც მას ასწავლეს);
4. შეძლოს ანალიზი (მოსწავლემ უნდა დაანანევროს რთული აზრი შემადგენელ ნაწილებად, დაადგინოს მიზეზშედეგობივი კავშირი);
5. შეძლოს სინთეზი (მოსწავლემ უნდა მოახდინოს სხვადასხვა აზრის ერთ აზრად შეჯერება. აზრის ახალი ვარიანტის შექმნა. ამა თუ იმ აზრის აღება რომელიმე სფეროდან და მისი გადატანა სხვაგან, რთული პრობლემების გადაჭრა სხვადასხვა აზრის შეჯერებით);
6. შეაფასოს (საკითხის განმარტებისას დაადგინოს ამა თუ იმ აზრის ერთმანეთთან შესაბამისობა, შეადაროს ან დააპირისპიროს ორი ან მეტი შეხედულება, გაიაზროს მიზეზები, რომლებიც საფუძვლად უდევს მოსწავლეთა აზროვნებას გაკვეთილზე წარმოდგენილ რომელიმე საკითხთან დაკავშირებით; საპირისპირო პოზიციის გამოხატვა და დაცვა).

შეფასება

ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით, სკოლაში ორი ტიპის შეფასება გამოიყენება:

- I. განმსაზღვრელი (როცა ქულებით ფასდება მოსწავლის მიღწევების დონე) და
- II. განმავითარებელი (როცა იწერება კომენტარი რეკომენდაციების, რჩევის სახით. ისინი ეხმარება მოსწავლეს მის განვითარებაში, მიღწევების გაუმჯობესებაში).

განმსაზღვრელი და განმავითარებელი შეფასება შეიძლება ნებისმიერ (მიმდინარე თუ შემავალ) გაკვეთილზე მაშინ, როცა ამას მასწავლებელი ჩათვლის საჭიროდ.

კრიტიკურობით, რომელთაც ადგენს მასწავლებელი, უნდა გაიზომოს მისაღწევი შედეგები. მათი გამოყენება უფრო მოსახერხებელი იქნება, თუ ჩამოაყალიბდება სქემის სახით.

არ არსებობს შეფასების სქემის ერთადერთი ვარიანტი. იგი დგება და იცვლება კონკრეტული მიზნით კონკრეტული სიტუაციისათვის, მაგრამ ყველა შემთხვევაში უნდა იყოს სანდო და ობიექტური. მოსწავლეები უნდა იცნობდნენ შეფასების სქემებს, მეტიც, შესაძლებელია ეს სქემები მათი აქტიური მონაწილეობითაც კი შედგეს.

სქემები განმავითარებელი შეფასებისთვისაც იქმნება და მასწავლებელი მოსწავლეებზე დაკვირვების დროს ავსებს მათ.

გთავაზობთ ზოგადი შეფასების სქემის რამდენიმე ნიმუშს. საბოლოო ქულა იწერება კრიტიკურობაში მიღებული ქულების საშუალო არითმეტიკულის გამოთვლით.

თვითშეფასება

სწავლების თანამედროვე მიდგომებში მნიშვნელოვანი სტრატეგიაა, ვასწავლოთ მოსწავლეს თვითშეფასება, რათა მან თავად მართოს სასწავლო გეგმაში ასახული სწავლის შედეგებზე ორიენტირებული სწავლის პროცესი. თვითშეფასებისთვის მასწავლებელმა შეიძლება მოსწავლეებთან ერთად საგანგებოდ შეადგინოს სქემა ან გამოიყენოს ის სქემები, რომლებითაც თავად ამოწმებს და აფასებს მათ.

თვითშეფასების სქემა შეიძლება გამოვიყენოთ თემის დასრულების შემდეგ, იმის გასარკვევად, თუ როგორ დაძლიეს მოსწავლეებმა ესა თუ ის საკითხი, როგორ მიაღწიეს სასწავლო გეგმით გათვალისწინებულ კონკრეტულ შედეგს, როგორ განუვითარდათ ესა თუ ის უნარი. თვითშეფასებისთვის შეიძლება გამოვიყენოთ კითხვარიც და თავისუფალი წერაც.

მაგალითად:

ხუთწუთიანი ესე

გაკვეთილის ბოლო ხუთ წუთის განმავლობაში მოსწავლეები წერენ გაკვეთილისადმი თავიანი დამოკიდებულების შესახებ.

კითხვარი

1. განხილული საკითხებიდან რომელი მიგაჩნიათ ყველაზე მნიშვნელოვნად? რატომ?
2. რა შეკითხვები გაგიჩნდათ? რატომ?
3. რა შენიშვნები გაქვთ?

რამდენიმე გაკვეთილის გეგმა

გაკვეთილი (45 წთ.)

გაკვეთილის თემა

ჩარლი ჩაპლინი, „წერილი ჯერალდინას“

სიტყვების განმარტება; წერილის აგებულება; ნასესხები ლექსიკა
წერილის თემა და იდეა

მიზნები:

- მოსწავლემ შეძლოს:** 1. ინფორმაციის მოსმენა, ტექსტის დამოუკიდებლად კითხვა, კონტექსტის მიხედვითა და ლექსიკონის გამოყენებით სიტყვების მნიშვნელობების დაზუსტება და სწორად გააზრება.
2. ტექსტში მოცემულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით ნაწარმოების არქიტექტონიკასა და ავტორის მიზანდასახულებაზე მსჯელობა;
3. ტექსტის ენობრივ-სტილურ თავისებურებებზე დაკვირვება.
4. მენწყვილესთან საკომუნიკაციო ამოცანების განხორციელება – საკუთარი გამოცდილების გაზიარება.

გაკვეთილის მსვლელობა

აქტივობები:

I. სამოტივაციო აქტივობები ტექსტის წაკითხვამდე:

1. მასწავლებელი საუბრობს გაკვეთილის მიზნებსა და მოსალოდნელ შედეგებზე.
2. მოსწავლეები საუბრობენ საკუთარ გამოცდილებაზე მასწავლებლის მიერ დასმული კითხვების მიხედვით: რას ნიშნავს მუნჯი კინო, რა ქსმენიათ მასზე? ღომელი ფილმები გაქვთ ნანახი ჩარლი ჩაპლინის მონაწილეობით? გამოთქვით თქვენი აზრი ერთ-ერთ მათგანზე?
3. ტექსტთან დაკავშირებული ილუსტრაციების დათვალიერება და ვარაუდის გამოთქმა, თუ რის შესახებ იქნება წერილი (წყვ.).
4. საუბარი ჩერლი ჩაპლინსა და მის ქალიშვილზე. 2 წთ.

6 წთ.

II. ტექსტის გააზრება (პირველ გაკვეთილზე დამუშავდება ტექსტის ნახევარი): 2 წთ.

25 წთ.

1. ტექსტის მოსმენა – კითხულობს მასწავლებელი ტექსტის რამდენიმე აბზაცს. 2 წთ.
2. შეკითხვებით მონმდება, რამდენად კარგად გაიგეს და დაიმახსოვრეს ტექსტის წაკითხული მონაკვეთის ძირითადი დეტალები. კონტექსტით და ლექსიკონით განიმარტება უცნობი სიტყვები (**მასწავლებელი ჯუდევ ერთხელ აცნობს მოსწავლეებს წიგნის ბოლოს დართული ლექსიკონის აგების პრინციპსა და სარგებლობის წესს**).
სავარაუდო კითხვები ტექსტის გასააზრებლად:
 1. ვის სწერს ჩარლი ჩაპლინი წერილს? რა მიზანი აქვს მას?
 2. რას გულისხმობს მსახიობი ხატოვან გამოთქმებში: „თავბრუს დასხმა“, „ცაში ატყორცნა“? „მინაზე დაშვება“?
 3. ჩარლის აზრით, რა არ უნდა დარჩეს შეუმჩნეველი მინაზე ადამიანს? რატომ თვლის იგი ამას ესოდენ მნიშვნელოვნად?
 4. წერილის მიხედვით, რა სირთულებებს წააწყდა ჩარლი ცხოვრების გზაზე? ყველაზე

მტკივნეულად რას იხსენებს იგი? ტექსტს კითხულობენ მოსწავლეები პაუზებით; მასწავლებლის მიერ დასმული კითხვებით ყურადღებას ამახვილებენ იმ დეტალებზე, რომლებიც ჩაპლინის წერილის მიზანს წარმოაჩენენ. კითხვები ითვალისწინებს როგორც ტექსტის შინაარსის ინტერპრეტაციას, ისე სიტყვების განმარტებას.

სავარაუდო კითხვები ერთერთი მონაკვეთის წაკითხვის შემდეგ:

5. რატომ ურჩევს მამა ქალიშვილს, თავი ქუჩის მოცეკვავეებს შეადაროს?

6. მამის რჩევით, როგორ უნდა დაეხმაროს ჯერალდინა ქვრივ-ობლებს?

7. იმსჯელეთ წერილის მიხედვით, რას გულისხმობს ჩარლი ჩაპლინი სიტყვებში: „ვცდილობდი ადამიანი ვყოფილიყავი“?

8. ისაუბრეთ, რა შთაბეჭდილება მოახდინა თქვენზე ამ წერილმა..

3. მასწავლებელი განმარტავს ტექსტში გამოყენებულ რამდენიმე უცხო სიტყვას. მოსწავლეები მასწავლებლის დაკვირვებით ასრულებენ პირველ სავარჯიშოს. ნასესხები სიტყვების განმარტება:

თეატრი (ბერძნ.) – დაწესებულება, რომელშიც წარმოდგენები იმართება.

პროექტორი (ფრანგ.) – სარკეებიანი ხელსაწყო, რომელიც გამოსცემს ძლიერი შუქის კონას გარკვეული მიმართულებით.

გრაციოზული (იტალ.) – ნარნარი, მოხდენილი.

ოკეანე (ბერძნ.) – კონტინენტებს შორის მოქცეული წყლის დიდი სივრცე.

მონეტა (ლათ.) – ლითონის ფულის ნიშანი.

5 ნთ.

III. შეფასება – ჩართულობა (დაკვირვებით); სწორი, სწრაფი, შეგნებული კითხვის, დამოუკიდებელი მსჯელობის უნარ-ჩვევები.

2 ნთ.

IV. საშინაო დავალება – ტექსტის ბოლომდე წაკითხვა დამოუკიდებლად;

1 ნთ.

ბაკვეთილზე ფასდება: ჩართულობა;

შემდეგი გაკვეთილის თანამიმდევრობა

ჩარლი ჩაპლინი, „წერილი ჯერალდინას“ – დამოუკიდებლად წაკითხული ტექსტის ანალიზი; წერილის შემადგენელი ნაწილები

მიზანი: მოსწავლემ შეძლოს: 1. დამოუკიდებლად წაკითხული ტექსტის შინაარსის თანამიმდევრულად, საკუთარი სიტყვებით გადმოცემა.

2. პირადი წერილის შემადგენელი ნაწილების გამოყოფა დამოუკიდებლად ან წყვილურებად მუშაობის დროს

3. პირადი წერილის დაწერა მოცემული სიტუაციის მიხედვით

აქტივობები:

1. გაკვეთილის მიზნის გაცნობა.

2 წთ.

2. წერის სტრატეგიის – ხუთსაფეხურიანი მოდელის – გამოყენებით თხზულების წერა.

35 წთ.

I საფეხური: წერის დაწყებამდე: სახელმძღვანელოში მითითებული დავალების გააზრება – მოსწავლეები მონაცვლეობით კითხულობენ მზია ბეზიას წერილს შვილიშვილებისადმი და იმართება მსჯელობა. მსჯელობს მთელი კლასი, როგორი შეიზლება იყოს ბეზიას წერილზე პასუხი.

II საფეხური: პირველი ვარიანტის შექმნა (წერს თხზულების პირველ ვარიანტს).

III საფეხური: გადამუშავება (მეწყვილე კითხულობს და უზიარებს თავის მოსაზრებებს).

IV საფეხური: რედაქტირება (საკუთარი ნაშრობის გასწორება) და გადაწერა. ნახატებით გაფორმება.

V საფეხური: აუდიტორიის წინაშე წარდგენა.

3. გამოხმაურება: მოსწავლეები და მასწავლებელი გამოთქვამენ მოსაზრებებს მოსმენილი თხზულების შესახებ.

4 წთ.

4. თვითშეფასება – მოსწავლეები საუბრობენ შესრულებული სამუშაოს შესახებ: რა იყო წარმატებული; რას ვერ გაართვეს თავი; რა გამოცდილება შეიძინეს...

3 წთ.

5. ნაშრომი ფასდება კრიტერიუმებით.

1წთ.

გაკვეთილი (45 წთ.)

ბაკვეთილის თემა სიტყვათა სესხება მიზნები:

მოსწავლემ შეძლოს: მოსმენილ და დამოუკიდებლად წაკითხულ ინფორმაციაში ძირითადი საკითხების გამოკვეთა.

სალითერატურო ენაში დამკვიდრებული ნასესხები ლექსიკისა და ბარბარიზმის გამოფენა ერთმანეთისაგან.

რესურსი: სახელმძღვანელოს II ნაწილი. არაგრაფი – სიტყვათა სესხება.

ბაკვეთილის მსვლელობა:

I. სამოტივაციო აქტივობები ენობრივი სავარჯისოების შესრულებამდე:

1. მასწავლებელი საუბრობს:

ა) ქართული ენის ურთიერთობაზე სხვა ენებთან და იმ ენების მცირე ჩამონათვალზე მაინც, რომელთაგანაც ქართული ისტორიულად სესხულობდა სიტყვებს. **2 წთ.**

ბ) გაკვეთილის მიზნებსა და მოსალოდნელ შედეგებზე; **1 წთ.**

გ) რა ინვეს სიტყვათა სესხებას.. **3 წთ.**

2. მოსწავლეები გამოთქვამენ საკუთარ ვარაუდებს ამ საკითხთან დაკავშირებით., **3 წთ.**

II. ენობრივი სავარჯისოების შესრულება:

1. პირველი სავარჯისო სრულდება ჯგუფურად. სიტყვათა ანბანის მიხედვით დაწყობა ხდება ჯგუფურად. ოსწავლეები მონაცვლეობით წერენ სიტყვებს დაფაზე. **1 წთ.**

2. მეორე სავარჯისო სრულდება დამოუკიდებლად და შემდეგ მონმდება ჯგუფურად. **4 წთ.**

3. ნასესხები სიტყვების დაჯგუფება ენების მიხედვით ხდება დაფაზე ცხრილის გამოყენებით. ამ პროცესში მონაწილეობს მთელი კლასი. **3 წთ.**

4. მეოთხე სავარჯისო საინტერესოა იმ მხრივ, რომ ყურადღება მახვილდება ქართული და ნასესხები სიტყვებისაგან შექმნილ სინონიმურ წყვილებზე. მოსწავლეები ამ სავარჯისოს ასრულებენ დამოუკიდებლად და შემდეგ მასწავლებელი მთელი კლასის ჩართულობით აკვირდება, რამდენად სწორად დააწყვილეს მოსწავლეებმა სიტყვები.

5. მეხუთე სავარჯისო მიზნად ისახავს, განმინდოს მოსწავლეთა მეტყველება ბარბარიზმებისაგან. სავარჯისოში მოცემული სიტყვების გარდა შეიზლება მოსწავლეებმა თვითონ დაასახელონ ბარბარიზმები. სავარჯისოში მოცემულია მხოლოდ რუსული ენდიან შემოსული ბარბარიზმები. ძალიან სასურველია მასწავლებლის წახალისებით, მოსწავლეებმა დაასახელონ ბოლო პერიოდში ინგლისური ენდიან შემოსული ბარბარიზმები და შესაძლებლობის ფარგლებში შეზღონ მათი ქართული შესატყვისების დასახელება მასწავლებლის დახმარებით.

5 წთ.

6. შეჯამდება გაკვეთილი: მოსწავლეები უპასუხებენ კითხვას: რა ვისწავლე დღეს? ბ) რითი იყო ქალული ენისა და ლიტერატურის ეს გაკვეთილი მნიშვნელოვანი ჩემთვის. კლასს აცნობენ თავიანთ ნაფიქრს.

7. **5 წთ.**

III. შეფასება – ჩართულობა; ლექსიკური ერთეულების სწორი ანალიზი

2 წთ.

IV. საშინაო დავალება – სიტყვათა სესხებასთან დაკავშირებული სავარჯისოების შესრულება მოსწავლის რვეულში

1 წთ.

გაკვეთილი (45 წთ.)

ბაკვეთილის თემა

მოსწავლეთა მიერ ერთ-ერთი ისტორიული ძეგლის შესახებ შექმნილი საპრეზენტაციო ტექსტის წარდგენა.

მიზნები:

მოსწავლემ შეძლოს: პრეზენტაციის წესების განსაზღვრა და წარდგენა; საკუთარი მოსაზრების გამოთქმა არგუმენტების მოხმობით.

რესურსი: ჯგუფის ნამუშევარი.

სტანდარტთან შესაბამისობა: V. 3. 1; V. 3. 2; V. 2. 4; V. 1. 5.

ბაკვეთილის მსვლელობა:

1. გაკვეთილის მიზნის გაცნობა: მოსწავლეებს ევალუბათ მათ მიერ რომელიმე ისტორიული ძეგლის შესახებ მოძიებული ინფორმაციის მიხედვით შედგენილი ტექსტის წარდგენა.

მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს, რომ მათი ნამუშევრის თვალსაჩინოდ წარდგენის მიზნით სასურველი იყო დიდი ფორმატის ქაღალდისა და ფოტომასალის გამოყენება.

2 წთ.

2. დავალების პირობიდან გამომდინარე, მთელი კლასის მონაწილეობით იქმნება შეფასების რუბრიკები.

5 წთ.

მაგალითად:

- . რამდენად ზუსტად უპასუხებს მასალა თემას (ტექსტის შინაარსობრივი მხარე);
- . როგორ არის განაწილებული მასალა ფორმატზე;
- . ჩანს თუ არა, როგორ იყვნენ ჩართულნი ჯგუფის წევრები მუშაობის პროცესში;
- . რამდენად საინტერესოდ წარადგინა ჯგუფის ლიდერმა ჯგუფური ნამუშევარი.

3. თითოეული ჯგუფიდან ლიდერი წარადგენს მასალას. შინაარსობრივი მხარის გარდა, მან უნდაგააცნოს მსმენელებს, როგორ დაიგეგმა ჯგუფურისამუშაოდა როგორ მიიღეს მონაწილეობა ჯგუფის წევრებმა თხზულების შექმნასა და დახვეწაში, ვიზუალური მასალის მომზადებაში. თითო ჯგუფს პრეზენტაციისათვის ეძლევა 5 წთი.

სულ 20 წთ.

4. მოსწავლეები უსვამენ პრეზენტატორს დამატებით კითხვებს, რომლებზედაც პასუხები შეიძლება გასცენ ჯგუფის სხვა წევრებმაც.

5 წთ.

5. ნამუშევრები გამოიფინება კედლებზე, რათა მოსწავლეებს ჰქონდეთ მასალის შეფასების საშუალება.

შეფასებები საჯაროდ განიხილება. ქულების შეჯამებით გამოვლინდება საუკეთესო ნამუშევარი (ჯგუფები საკუთარ ნამუშევარს არ აფასებენ).

8 წთ.

6. მასწავლებელი გამოეხმაურება მოსწავლეთა ნამუშევრებს, აფასებს მოსწავლეებს როგორც ქულებით, ისე კომენტარებით.

5წთ.

7. ფასდება: ჩართულობა (დაკვირვებით); კომუნიკაციის ჩვევები; პრეზენტაციისა და ტექსტისათვის ადეკვატური სტილის შერჩევის უნარი.

პრეზენტაციის უნარის შეფასების კრიტერიუმები

პრეზენტაცია არის კვლევის, პროექტის განხორციელების შედეგების, მოხსენების, შემოქმედებითი დავალების, ჯგუფში შესრულებული სამუშაოს წარდგენას აუდიტორიის წინაშე.

კრიტერიუმები	9-10	7-8	5-6	3-4	1-2
თემის წარდგენა	დაიწყო საინტერესო, ორიგინალური შესავლით, გამოიყენა სხვადასხვა ვიზუალური მასალა; ყველა მასალა შეესაბამება თემას.	დაიწყო ტრაფარეტული შესავლით; არ ჰქონდა საკმარისი ვიზუალური მასალა; მასალა შეესაბამებოდა თემას	შესავალმა არ გამოიწვია ინტერესი; მწირია ვიზუალური მასალა	დაიწყო შესავლის გარეშე; არ ჰქონდა მომზადებული ვიზუალური მასალა.	ვერ წარადგინა მოხსენება.
აუდიტორიასთან ურთიერთობა	დროულად და ზუსტად რეაგირებდა მსმენელთა ვერბალურ და არავერბალურ რეაქციაზე; ბოლომდე შეინარჩუნა აუდიტორიის ინტერესი; ამომწურავად უპასუხებდა კითხვებს.	ძირითადად ადეკვატურად რეაგირებდა მსმენელთა ვერბალურ და არავერბალურ რეაქციაზე, ცდილობდა შენარჩუნებინა მსმენელთა ყურადღება; ყველა კითხვაზე არ ჰქონდა პასუხები.	ზოგჯერ ახერხებდა რეაგირებას მსმენელთა ვერბალურ და არავერბალურ რეაქციაზე, ცდილობდა ყურადღების შენარჩუნებას ხმის ანევიტ ან რეპლიკებით; ყველა კითხვაზე არ ჰგონდა პასუხები.	გაუჭირდა კონტაქტის დამყარება აუდიტორიასთან; ვერ უპასუხებდა კითხვებს.	იყო დაბნეული.
მეტყვევებელი	საუბრობდა გასაგებად, ხმამაღლა, ენის ნორმების დაცვით; აქვს მდიდარი ლექსიკა.	მეტყველებდა გასაგებად, ხმამაღლა, უშვებდა გრამატიკულ შეცდომებს; ზოგჯერ ვერ არჩევდა ადეკვატურ ლექსიკას.	ხშირად უშვებდა ენობრივ შეცდომებს; ზოგჯერ ვერ იყენებდა ადეკვატურ ლექსიკას.	მეტყველებს მწირი ლექსიკით, ენის ნორმების დარღვევით.	მეტყველებდა გაუგებრად, უშვებდა ენობრივ შეცდომებს.

მსჯელობა	<p>მსჯელობდა ლოგიკურად, თანამიმდევრულად,</p> <p>მოიყვანა არგუმენტები, გააკეთა ლოგიკური დასკვნა;</p> <p>არ გასცილებია თემას.</p>	<p>ძირითადად მსჯელობდა ლოგიკურად,</p> <p>თანამიმდევრულად;</p> <p>ზოგჯერ არგუმენტი და დასკვნა იყო არადამაჯერებელი;</p> <p>ზოგჯერ სცილდებოდა თემას.</p>	<p>ზოგჯერ ახერხებდა აზრის ლოგიკურად და თანამიმდევრულად ჩამოყალიბებას;</p> <p>ხშირად არგუმენტი იყო არადამაჯერებელი;</p> <p>გაუჭირდა ლოგიკური დასკვნის გაკეთება. სცილდებოდა თემას.</p>	<p>მსჯელობა ძირითადად იყო არათანმიმდევრული; არგუმენტები არადამაჯერებელი;</p> <p>ვერ აკეთებდა ლოგიკურ დასკვნას; ბოლომდე ვერ ამბობდა სათქმელს და სცილდებოდა თემას.</p>	<p>ვერ მოახერხა სათქმელის ბოლომდე ჩამოყალიბება.</p>
-----------------	---	---	--	--	---

	9-10	78	4-6	1-3
არგუმენტირებული მსჯელობა	<p>ყველა მოსაზრება და არგუმენტი შეესაბამება საკითხს;</p> <p>მსჯელობა თანამიმდევრულია;</p> <p>არგუმენტები დამაჯერებელია, გამყარებულია ტექსტური მასალით, ფაქტებით; დასკვნა ლოგიკურია.</p>	<p>მოსაზრებები და არგუმენტები ძირითადად შეესაბამება საკითხს; მსჯელობა ზოგჯერ არათანამიმდევრულია; არგუმენტები ძირითადად დამაჯერებელია და გამყარებულია ტექსტური მასალით, ფაქტებით; დასკვნა ლოგიკურია.</p>	<p>მოსაზრებები და რგუმენტები ძირითადად არ შეესაბამება საკითხს; მსჯელობს, მაგრამ არათანამიმდევრულად; რგუმენტები ძირითადად არადამაჯერებელია, რადგან არ არის ამყარებული ტექსტური მასალით, ფაქტებით; შორდება საკითხს.</p>	<p>იშვიათად მონაწილეობს დისკუსიაში; უჭირს საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება; იშვიათად ახერხებს სხვისი მოსაზრების პერიფრაზირებას.</p>
მეტყვევებელი	<p>მეტყველებს მშვიდი ტონით, გასაგებად; იცავს ენის ნორმებს;</p> <p>აქვს მდიდარი ლექსიკა.</p>	<p>მეტყველებს მშვიდი ტონით, გასაგებად, მაგრამ ზოგჯერ უშვებს ენობრივ შეცდომებს; ძირითადად იყენებს ადეკვატურ ლექსიკას.</p>	<p>მეტყველებს ძირითადად გასაგებად, მაგრამ ხშირად უშვებს ენობრივ შეცდომებს; უჭირს ადეკვატური ლექსიკის შერჩევა.</p>	<p>უშვებს ენობრივ შეცდომებს.</p>

დამოკიდებულება სხვების მიმართ	ბოლომდე უსმენს სხვის აზრს; გამოხატავს პატივისცემას განსხვავებული აზრის მიმართ; თავშეკავებული და კორექტულია.	ზოგჯერ აწყვეტინებს სხვას აზრს, თუმცა ცდილობს იყოს კორექტული, გამოხატოს პატივისცემა განსხვავებული აზრის მიმართ.	ხშირად აწყვეტინებს სხვას აზრს, არ უსმენს ბოლომდე.	მხოლოდ ისმენს გამოთქმულ მოსაზრებებს.
--------------------------------------	---	--	---	--------------------------------------

შეფასების სქემა საშინაო დავალებისათვის

ქულე-ბი 1-10	შეფასების დონეები
1-2	<ul style="list-style-type: none"> ვერ ასრულებს დავალებს. იშვიათად ასრულებს დავალებს, უმეტესწილად ავიწყდება; თუ აკეთებს – უგულისყუროდ, ნაწილობრივად, მონდომების გარეშე (საკუთარ შესაძლებლობებთან შედარებით გაცილებით მეტი შეუძლია).
3-4	<ul style="list-style-type: none"> დავალებებს პერიოდულად ასრულებს, ხშირად უგულისყუროდ, შესრულებული დავალება არ შეესაბამება დავალების პირობას
5-6	<ul style="list-style-type: none"> დავალებებს ასრულებს ხშირად, მაგრამ უგულისყუროდ.
7-8	<ul style="list-style-type: none"> დავალებებს ძირითადად ასრულებს მონდომებითა და პასუხისმგებლობით.
9-10	<ul style="list-style-type: none"> დავალებებს ყოველთვის მონდომებულად და სათანადოდ ასრულებს.

გაკვეთილზე ჩართულობის შეფასების სქემა

ქულეები 1-10	შეფასების დონეები
0	<ul style="list-style-type: none"> მოსწავლის შეფასება შეუძლებელია, ის არ დადის გაკვეთილზე ან საერთოდ არასოდეს მონაწილეობს გაკვეთილის მსვლელობაში.
1-2	<ul style="list-style-type: none"> მოსწავლე იშვიათად მონაწილეობს გაკვეთილის მსვლელობაში, შესაძლოა ხელსაყრელიდეს გაკვეთილის მსვლელობას. გამოხატავს გაკვეთილის პროცესის მიმართ ინდეფერენტულ ან აგრესიულ დამოკიდებულებას.
3-4	<ul style="list-style-type: none"> მოსწავლე დამოუკიდებლად ერთვება გაკვეთილის მსვლელობაში, ცდილობს იყოს აქტიური, მაგრამ მისი აქტიურობა ქმნის პრობლემებს, მაგ. ის ზედმეტად ბევრს საუბრობს, აწყვეტინებს მოსაუბრეებს, ხანდახან ცდილობს ზედმეტი აქტიურობით დამალოს საკუთარი მოუმზადებლობა, ზოგჯერ არ სცემს პატივს სხვის მუშაობას და სხვა.
5-6	<ul style="list-style-type: none"> მოსწავლე დამოუკიდებლად არ ერთვება გაკვეთილის მსვლელობაში, იშვიათად იჩენს ინიციატივას. მასწავლებლის დახმარების გარეშე მისი ჩართულობა ხშირად არ მჟღავნდება.

7-8	<ul style="list-style-type: none"> • მონაწილეობს აქტიურად გაკვეთილის მსვლელობაში და უმეტესად ამჟღავნებს წინასწარ მომზადებულობას. • პატივს სცემს სხვის აზრსა და მუშაობას. • დამოუკიდებლად ერთვება დისკუსიებსა და ჯგუფურ მუშაობაში, თუმცა ვერ ამჟღავნებს მაქსიმალურ პროდუქტიულობას პერიოდული ჩავარდნების გამო.
9-10	<ul style="list-style-type: none"> • მუდმივად მზადაა მონაწილეობა მიიღოს გაკვეთილის მსვლელობაში, დამოუკიდებლად ერთვება მუშაობაში, დისკუსიასა თუ პრობლემების გადაჭრაში. • ეხმარება და პატივს სცემს სხვებს. • კარგად აქვს გაცნობიერებული საკუთარი როლი კლასის მიერ რაიმეს შესწავლისას.

წერიტი ნამუშევრის შეფასების სქემა

	9-10	6 – 8	3 – 5	1 – 2
მიზანთან შესაბამისობა, ორიგინალურობა	სრულად უპასუხებს თემას, მითითებებს; გამოკვეთილია მიზანი; სწორად არის განსაზღვრული ამოცანა	გააზრებული აქვს მიზანი, ძირითადად უპასუხებს თემას	ნაწილობრივ უპასუხებს თემას, არ აქვს კარგად გააზრებული მიზანი	ძირითადად არ შეესაბამება თემასა და მიზანს
ტექსტის ორგანიზება	ნაწერი კარგად არის ორგანიზებული, ხელწერა გასაგებია, აბზაცები დაცულია	ზოგჯერ არ იცავს აბზაცს, ხელწერა გასაგებია	ნაწერი არ არის ორგანიზებული. ხელწერა გასაგებია	ნაწერი ძნელად იკითხება, არ არის გამოყენებული აბზაცები
მსჯელობა და ფაქტების სიზუსტე	მსჯელობა თანამიმდევრულია, აგუმენტები გამყარებულია ტექსტით, ჩანს დამოუკიდებელი აზროვნება	მსჯელობა თანამიმდევრულია, მაგრამ სათანადოდ არ არის გამყარებული ტექსტით, არის უზუსტობები	მსჯელობა არ არის თანამიმდევრული და გამყარებული ტექსტით	მსჯელობა არალოგიკურია
სტილი და ლექსიკა	დაცულია მიზნის შესაბამისი სტილი, ლექსიკა მდიდარია, არ არის არც ერთ შეცდომა	გამოყენებულია ადეკვატური ლექსიკა, არის ორიოდ შეცდომა, ძირითადად დაცულია შესაბამისი სტილი	ღარიბია ლექსიკა, არის შეცდომები სტილი არ არის მიზნის შესაბამისი	ლექსიკა არაადეკვატურია
მორფოლოგია სინტაქსი პუნქტუაცია	დაშვებულია ორიოდ შეცდომა	არ არის 5 შეცდომაზე მეტი	არ არის 7 შეცდომაზე მეტი	7 შეცდომაზე მეტია

